

ADALYA

SUNA-İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA

SUNA-İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YILLİĞİ
THE ANNUAL OF THE SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

Bilim Danışma Kurulu / Editorial Advisory Board

Haluk ABBASOĞLU
Oluş ARIK
Tuncer BAYKARA
Jürgen BORCHHARDT
Vedat ÇELGIN
Bekir DENİZ
Refik DURU
Serra DURUGÖNÜL
Hansgerd HELLENKEMPER
Fahri İŞIK
Havva İŞKAN-İŞIK
Frank KOLB
Max KUNZE
Wolfram MARTINI
Gönül ÖNEY
Mehmet ÖZSAIT
Scott REDFORD
Oğuz TEKİN
Burhan VARKIVANÇ

Yayın Yönetim / Editing Management

Kayhan DÖRTLÜK
Tarkan KAHYA

Çeviriler / Translations

Doğan TÜRKER
T. M. P. DUGGAN
İnci TÜRKOĞLU

Yazışma Adresi / Mailing Address

Barbaros Mah. Kocatepe Sk. No.25
Kaleici 07100 ANTALYA-TURKEY

Tel: 0 (242) 243 42 74 • Fax: 0 (242) 243 80 13
akmed@akmed.org.tr
www.akmed.org.tr

Yapım / Production

Zero Prodüksyon Ltd.

ISSN 1301-2746

 Vehbi Koç Vakfı

İçindekiler

Remzi Yağcı	
“ <i>Beyaz Astarlı (White Slip) II Kapları ve İ.O. II. Binde Kıbrıs Soli İlişkileri</i> ”	1
Jürgen Borchhardt – Günter Neumann – Klaus Schulz	
“ <i>Tuminehi / Tymnessos</i> ”	21
Murat Arslan	
“ <i>İ.O. 188 Yılından İ.O. 67 Yılına Kadar Lykia, Pamphylia ve Kilikia Trakheia Sabillerindeki Korsanlık Faaliyetleri: Nedenleri ve Sonuçları</i> ”	91
Vedat Çelgin	
“ <i>Termessos Egemenlik Alanında Artemis Tapınımı I Ahırtaş – Örentepe (Kelbessos) Antik Yerleşmesindeki “Artemis Kelbessis” Kültü. Son Epigrafik Araştırmaların Katkılarına Bir Bakış</i> ”	119
Vedat Çelgin	
“ <i>Termessos Egemenlik Alanında Artemis Tapınımı II Keldağ / Göldağ (Neapolis) Antik Yerleşmesindeki Aspalos – Artemis Akraia Kültü. Epigrafik ve Arkeolojik Veriler Işığında Bir Değerlendirme</i> ”	141
Simon Young	
“ <i>Pamphylian Architectural Decoration in the Second Century AD: Purely Derivative or an Independent Tradition?</i> ”	171
N. Çevik - B. Varkıvanç - İ. Kızgut - F. Gülsen	
“ <i>A Settlement in Lycia: Dariözü / Kastabara</i> ”	189
S. Yıldız Ötüken	
“ <i>Likya Bölgesi’ndeki Kazı ve Yüzey Araştırmaları Çerçevesinde Ortaçağ Seramikleri</i> ”	233
Sema Alpaslan	
“ <i>The Evaluation of the Motifs and Styles of the Architectural Sculpture of the Byzantine Age in Antalya and Lycia</i> ”	251
Ayşe Aydın	
“ <i>Tarsus Müzesi’ndeki Daniel Betimli Levha</i> ”	265
Nilay Çorağan Karakaya	
“ <i>Antalya’nın Demre (Myra) İlçesi’ndeki H. Nikolaos Kilisesi’nde yer alan Deesis Sahnesi</i> ”	281

İlhan Erdem

- “*Bir Ortaçağ Kenti Antalya: Geç Antik Dönem’den Selçukluların Sonuna Genel Bir Yaklaşım (II)*” 293

T. M. P. Duggan

- “*A 14th century Account of Antalya’s Sunken Cities. A Historical Context and a Literary Tradition*” 305

i.Ö. 188 Yılından i.Ö. 67 Yılına Kadar Lykia, Pamphylia ve Kilikia Trakheia Sahillerindeki Korsanlık Faaliyetleri: Nedenleri ve Sonuçları

Murat ARSLAN*

i.Ö. 188 yılındaki Apameia Antlaşması¹ hükümleri gereğince Seleukoslar on iki savaş teknesi dışında bütün donanma gemilerini Romalılar'a bırakarak Ege ve Kilikia Pedias'a kadar Akdeniz'den çekildiler. Bu durum Kilikia Trakheia sahillerinde korsanlık faaliyetlerinin hareketlenmesine neden oldu. Korsanlar Mısır ve Rhodos'a ait ticaret gemilerine saldırmaya başladılar². Ancak o sırada, gerek Mısırlıların, gerekse Rhodoslular'ın korsanları sindirecek güçleri vardı³. Bunlardan özellikle Rhodos, Apameia Antlaşması'ndan sonra Romalılar tarafından limanları beş katına çıkartılıp Maiandros Irmağı'na kadar Lykia ve Karia topraklarının hakimi konumuna getirildiğinden, Doğu Akdeniz'in en güçlü devletlerinden biri konumuna gelmişti. Bu bakımından güçlü donanmasıyla deniz ticareti trafigini kontrol altında tutabiliyordu. Bununla birlikte Pydna Muharebesi'nden sonra i.Ö. 167 yılında Roma'nın, Rhodos'tan kuşkulanıp onun Lykia ile Karia'daki hakimiyetine son vermesi ve Delos Adası'nı açık liman ilan etmesi Rhodoslular için büyük bir darbe oldu. Polybios'a (XXX. 31. 10-12) göre, Rhodos'un gelirleri bu yüzden 1 milyondan 150 bin *drakhmai*'a düştü. Böylelikle Romalılar tarafından varlığını südürecek kaynaktan yoksun bırakılan Rhodos donanması gün geçikçe gücünü kaybetmeye başladı⁴. Öyle ki Rhodoslular, yak. i.Ö. 153 yılında Giritli korsanlara karşı savaşırken önce Akhaia Birliği'nden daha sonra da Romalılar'dan yardım istemek zorunda kaldı⁵. Rhodos'un bu derece zayıflaması özellikle

* Dr. Murat Arslan, Akdeniz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, 07058 Kampüs-Antalya.

¹ Bu anlaşmanın ilgi çekici yanı, Roma'nın Küçük Asya'dan bir karış bile toprak almaması, yalnızca bol miktarda altın, politik üstünlük ve Akdeniz'de elde ettiği egemenlikle yetinmesidir. Küçük Asya'yı Kilikia'nın başkenti Tarsos'a kadar terk eden Seleukos Kralı III. Antiochos'un bıraktığı topraklar, Roma'nın müttefikleri Pergamon Kralı II. Eumenes ile Rhodoslular arasında paylaşılmıştır. Daha detaylı bilgi için bk. Polyb., XXI 40-45; Diod., XXIX 10; FGrH 434 18 9 (Memnon); Liv., XXXVIII 37-38 1-18; App. Syr., 39; App. Mithr., 62.

² Diod., XX 81 4.

³ Strab., XIV. 2. 5 c. 652; ayrıca bk. Starr 2000, 50 vd.

⁴ Polyb., XXV. 4-6, XXVII. 3-4, 7, XXX. 1-5, 5. 12, 31. 4-10; Liv. XLI. 6-8, XLII. 45-46, 48. 8, XLV. 20-25; App. Mithr. 62; Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Sherwin-White 1976, 3 n. 8; Berthold 1984, 195 vd.; Starr 2000, 57.

⁵ Polyb. XXXIII. 15. 3, 16-17. 5.

Kilikia Trakheia, Pamphylia ve Lykia'nın doğu sahillerinde korsanlığın güclü bir şekilde yeniden canlanmasına yol açtı⁶.

Bu bakımından Anadolu'nun güney sahillerinde özellikle tarım ve ticaret açısından elverişli olmayan bu dağlık alanlarda yaşayan insanlar, korsanlığı gücsüzleri beslemenin ve zenginleşmenin bir yolu olarak görmeye ve gelirlerinin büyük bir kısmını korsanlıktan sağlamaya başladılar. Böylelikle korsanlık kısa süre içinde halkın yaşam biçimini haline geldi. Bu durum onların korsanlığı onursuz bir hırsızlık olarak değil de; bilakis şöhret, şeref ve zenginlik kazandıran bir meslek olarak görmelerine neden oldu. Korsanlar hırsız ve eşkiya adını küçümsemeye, ele geçirdikleri mallara ve insanlara birer savaş ganimeti gözüyle bakmaya başladılar⁷. Bu arada Syria ve Kilikia sahillerine egemen olan Seleukos krallarının iktidarsızlığından yararlanan Diodotos adlı biri (Tryphon olarak da adlandırılmasından) İ.O. 145-140 yılında, Kilikia Trakheia sahillerindeki korsanları örgütleyerek Seleukoslar'a karşı ayaklandı. Diodotos, harekat üssü, çok dik bir kaya üzerinde kurulmuş kale olan Korakesion'dan (Alanya) Syria sahillerine ve Palestine kentlerine akınlar düzenleyerek, kısa süreliğine de olsa Syria sahillerinin kontrolünü eline geçirdi⁸. Seleukoslar karşısında bir keresinde başarıya; bir diğerinde yenilgiye uğrayan Diodotos, sonunda Demetrios II Nikator'un (İ.O. 145-140) oğlu Antiokhos VI Epiphanes (145-142) tarafından Korakesion'da kuşatılarak intihara zorlandı. Bununla birlikte Diodotos'un korsanlar üzerindeki ayakandrıcı atılımları bölgedeki korsanlık faaliyetlerini arttırmıştı; bu yüzden diğer korsanlar benzer girişimlerde bulunarak Seleukoslar'a karşı savaşmaya devam ettiler. Bu sırada Seleukoslar'ın düşmanı oldukları için, hem Kıbrıs, hem de Mısır kralları korsanlarla işbirliği yaptılar. Rhodoslular da Seleukoslar'la dost olmadıkları için onlara korsanlığın bastırılmasında yardımcı olmadılar. Romalılar dahi, önceleri bu durumdan pek de rahatsız olmamış gibi görünmekteydi. Bunun nedeni Romalılar'ın, İ.O. 146 yılında Kartaca ve Korinthos'u yakıp yıkımlarından sonra zenginleyerek çok sayıda tutsak kullanmalarıdır⁹.

6 Appianos'a (App. Mithr., 21) göre, korsanlık ilk defa Tauros'ların güney sahillerindeki dağlık alanlarda başladığından bütün korsanlara "Kilikialı" adı verilmiştir. Gene Appianos (ag.e., 92), Cassius Dio (Cass. Dio., XXXVI. 20-23), Strabon (Strab., XIV. 3. 2 c. 664) ve Plutarkhos'a (Plut. Pomp., XXIV. 1 vd.) göre, Kilikia ve Pamphylialılar -Doğu Lykialılar'la birlikte- ya bizzat korsandılar ya da limanlarında korsan gemilerinin demirlemesine izin veriyor, tersanelerde korsan gemileri inşa ediyor ve *agora*'larında ise, korsan ganimetlerini açık artırmayı pazarlıyorlardı. Fakat gene Strabon'a (Strab., 1.c.) göre, söz konusu durum Lykialılar için geçerli değildi; çünkü Lykialılar uygur ve nezih bir şekilde yaşamlarını sürdürüyorlardı. Şimdije kadar hiç utanç verici kazanç istekleri olmamıştı ve atanad kalma Lykia Birliği'nin nüfuz alanı içinde kalmışlardı -burada Strabon, Orta ve Batı Lykialılar'dan söz ediyor olsa gerektir; zira İ.O. I. yüzyılın ilk çeyreğinde Doğu Lykia'da Zeniketes'in "Korsan Krallığı" mevzubahisitir. (Strab., XIV. 5. 7 c. 671; Zeniketes'in kral unvanına ilişkin bir yazıt, Epeiros'un Dodona kentindeki kehanet merkezine adadığı bir *strigilis* üzerinde bulunmuştur. Daha detaylı bilgi ve literatür için bk. Peek 1978, 247-248).

7 Karada dağların yüksek oluşu ve üzerlerinde geniş yayılalara ve meralara sahip olan kabilelerin oturuşundan, gemi yapımında kullanılan kerestenin varlığından ve aynı zamanda limanların, kalelerin ve gizli yerlerin oluşundan Anadolu'nun güney sahilleri korsanlığa çok uygundu. Ayrıca Mısır, Palestine ve Suriye üzerinden Ege Denizi ve Batı Akdeniz'e giden işlek deniz ticareti bu rotadan aktırdı. Bu bakımından Lykia, Pamphylia ve Kilikia Trakheia sahillerinde korsanlık, tarihin her döneminde vardı. Bununla birlikte güclü devletler zaman zaman deniz düzeneği sağlamaya girişiklerinde yattığı ve azaldığı dönemler oluyordu. Fakat Seleukos, Rhodos ve Mısır donanmaları güçlerini kaybederek birer birer Doğu Akdeniz'den çekilince İ.O. II. yüzyılın ikinci yarısından itibaren denizler korsanlara kaldı.

8 Strab., XIV. 5. 2 c. 668, XVI. 2. 14 c. 754; 19 c. 756. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Souza 1999, 98 n. 4.

9 Strab., XIV. 5. 2 c. 669. Korsanların Delos pazarına getirdikleri tutsakları satın alan Romalılar başlangıçta, durumun ciddiyetini tam olarak kavrayamamışlardı (Starr 2000, 59).

Sadece ganimet aramak için değil; aynı zamanda tutsak ticareti yapmak için de, bu alan da kolay kazanç gören korsanlar sayı bakımından artış gösterdiler. Kilikialı korsanlara en çok çıkar sağladığından olsa gerek, tutsak ihracatı onlara hepsinden çok çekici geliyordu. Yaptıkları kötü işler arasında buna bağlanışları sadece kolay tutsak elde ettikleri için değildi; aynı zamanda mal bakımından zengin ve geniş olan pazar yerinin çok uzak olmayışındandı. Bu bakımından korsanlar, kendilerinin tutsak satıcısı olduğunu iddia ederek, yani aynı günde, on binlerce tutsağı hem alabilen, hem de sevk edebilen açık liman Delos'a giderek kontrollsüzce bu kötü işlerini sürdürdüler¹⁰. O sıralar Romalılar yakınlarındaki daha acil sorunlarla uğraşmaktan Tauros'ların dış kısmındaki halklarla henüz o kadar ilgilenmeye vakit bulamıyorlardı¹¹. Fakat sonraları Kilikia ve civarındaki kabileleri ve kentleri denetlemesi için Scipio Aemilianus'u ve daha başka kimseleri gönderdiler. Onlar ise, yukarıda sözü edilen korsanlığın, yönetim yetersizliğinden olduğuna karar verdiler¹².

İ.O. 133 yılında Pergamon Krалı Attalos III Philometor -hastalanarak?- öldüğünde, vasiyetnamesinde Attalos Krallığı'nın başkenti Pergamon; ülkenin sınırları içinde yer alan kutsal alanlar; tapınaklar ve özgür Hellen kentleri dışında kalan bütün topraklarını, mülklerini ve servetini krallıyla birlikte Roma'ya miras bıraklığı ortaya çıktı¹³. Romalılar söz konusu veraseti kabul ederek Küçük Asya'da yaptıkları bir dizi savaştan sonra İ.O. 129 yılında Anadolu'da *provincia Asia* adını verdikleri eyaleti kurdular¹⁴. Fakat Pergamon devletinin bazı bölgeleri *Asia* eyaletine dahil edilmeyerek ya Roma müttefikleri arasında paylaştırıldı ya da özgür bırakıldı¹⁵. Apameia Antlaşması'ndan sonra bir bölümü Attalos'lara verilen Pamphylia Bölgesi de bu sıralar Romalılar tarafından serbest bırakılmış olsa gerektir. Çünkü denizci bir millet olmayan Romalılar¹⁶ Ege ve Akdeniz'deki Attalos donanmasını da ortadan kaldırdılar. Rhodos ve Mısır donanmalarının gücünü kaybetmesi ve Seleukos prensleri

¹⁰ Strab., XIV. 5. 2 c. 669. Bu yüzden "Tüccar, Delos'a git, gemini boşalt, her şey satılır" atasözü buradan kaynaklanmıştır.

¹¹ Roma, İ.O. II. yüzyılda ordu düzeni, askeri donanımı, savaş teknikleri ve *legio* tarzında eğitilmiş disiplinli askerleriyle Akdeniz Dünyası'nın bir numaralı gücü haline gelmişti. Karaavaşlarında büyük bir güçe sahip olmalarına rağmen, denizlerdeki düzeni sağlamak ve Anadolu gibi uzak bir yöreyi yönetmek için yeterli donanma henüz kavuşmamışlardı.

¹² Strab., XIV. 5. 2 c. 669. İ.O. II. yüzyıl boyunca Roma'nın Anadolu politikası Küçük Asya'daki Hellenistik krallıklar arasındaki *status quo*'yu (güçler dengesi) korumaktı. Bununla birlikte, Roma'nın bu politikasını uygulamasına Hellenistik Devletler bizzat yardımcı oluyor ve onları işlerini kolaylaştırıyorlardı. Çünkü Hellenistik krallıklar arasında karşılıklı kıskançlık, daima değişen bağlaşmalar, ihanet ve bencil ihtaralar hükmü sürmekteydi. Söz konusu durumdan yararlanan Romalılar, bir yandan bu krallıklar içindeki *status quo*'yu korurken, diğer yandan da onların kendi aralarında hiç eksik olmayan savaşlarından yararlanıyor ve gerektiğinde onları birbirlerine düşürüyorlardı. Böylelikle Romalılar kısa zaman içinde kuvvetlenerek Akdeniz Havzası'nda önemli ölçüde söz sahibi oldular.

¹³ Strab., XIII. 4. 2 c. 624; Liv. *perioch.*, 58-59; Plin. *nat.*, XXXIII. 53. 148 b; Plut. *Tib. Gracch.*, XIV. 1-2; App. *Mithr.*, 62; App. *civ.*, V. 4; Flor. *epit.*, I. 35. 2; 47. 3; 7; Iust., XXXVI. 4. 5; *Vell.*, II. 4. 1; *Eutr.*, IV. 18; *Val. Max.*, V. 2. 3; Oros. *hist.*, V. 8. 4. Daha detaylı bilgi için bk. IGRR IV 289; OGIS 338; SIG³ II 694; Magie 1950, 32 vd. dn. 93-94; ayrıca bk. OGIS 435; IGGR IV 262; Sherk 1969, 59 vd. no: 11, 63 vd. no: 12.

¹⁴ Strab., XIV. 1. 38-42 c. 647; Liv. *perioch.*, 59; *Eutr.*, IV. 20; Oros. *hist.*, V. 10. 2; konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Brandis 1986, 1538 vd.; Broughton 1938, 505; Magie 1950, 159 vd. 1037 vd.; Bean 1994, 51; Arslan 2000a, 130.

¹⁵ Bosch 1957, 39; daha detaylı bilgi için bk. Arslan 2000a, 130 vd.

¹⁶ Doğu Akdeniz'in hakimiyetini büyük ölçüde karaavaşlarıyla elde etmiş olan Romalılar deniz gücüne ihtiyaç duyduğunda insan ve gereklili kaynakları İtalya'dan ve Roma müttefiklerinden elde ediyorlardı. Romalılar deniz gücü oluşturmak ve bunları kendi politik ve siyasi amaçları doğrultusunda kullanmak ihtiyacı doğduğunda sadece bunu yapmakla yetinmişlerdir (Starr 2000, 58 n. 26; ayrıca bk. *Locr.* II. 1-2.).

arasında süregelen taht kavgaları yüzünden zaten büyük bir otorite boşluğu bulunan Anadolu'nun güney sahillerinden ve Ege Denizi'nden Pergamon donanması da çekilince denizler korsanlara açıldı. Böylelikle Romalılar geniş İtalya topraklarında çalıştıracak köleleri bir süre korsanlardan sağlayarak işlerini yürüttülerse de, İ.O. I. yüzyılın son çeyreğinde korsanlığın katlanarak çoğalması sonucunda korsanlar artık müttefikleri kadar Romalılar açısından da önemli bir tehdit unsuru oluşturmaya başladılar. Bunun üzerine Roma, Kilikia Trakheia, Pamphylia ve Doğu Lykia sahillerinde konuşlanan korsanlara karşı mücadele etme kararı aldı.

Marcus Antonius'un Korsan Seferi ve *lex de provinciis praetoris*

Bu yüzden İ.O. 102/101 yılında Kilikialı korsanlara karşı Marcus Antonius¹⁷ komutasında bir sefer düzenledi¹⁸. M. Antonius deniz ve kara savaşlarında korsanları yendikten sonra¹⁹ Kilikia'yı bir Roma eyaleti haline getirdi²⁰. İ.O. 101/100 yılında Roma'ya dönüşünde ise, kazandığı zaferler onuruna *triumphus* kutladı²¹. Fakat Anadolu'nun güney sahillerindeki korsanlığı ortadan kaldırmak için bir seferden daha fazlasına ihtiyaç vardı. M. Antonius eyaleti terk eder etmez bölgedeki korsanlık faaliyetleri artarak devam etti. Öyle ki, birkaç sene sonra kaderin garip bir cilvesi olarak korsanlar M. Antonius'un kızını dahi kaçırıldılar²².

Bunun üzerine Romalılar Akdeniz'de giderek artan korsanlığa karşı bir kararname *Senatus Consultum* yayımladılar. Korsanları Roma'nın ve Romalılar'ın dost ve müttefiklerinin (*φίλος καὶ σύμμαχος / amicus et socius*) düşmanları ilan ettiler. İ.O. 101-99 yılında bu yasaya (*lex de provinciis praetoris*²³) Romalılar bütün vatandaşları ile dost ve müttefiklerinin Akdeniz'de rahatça ve güvenle deniz yolculuğu yapabilmeleri için denizleri

17 İ.O. 102 yılında Roma'nın Doğu eyaletlerini haydutlar ve korsanlardan arındırmak üzere gönderdiği *orator* (hatip) lakaplı Marcus Antonius antik kaynaklar ve yazılarda bazen *praetor* ve bazen ise, *proconsul* olarak geçmektedir. Cicero (Cic. de Or., I. 82) ve Livius'a (Liv. perioch. 68) göre, *praetor* unvanıyla Pamphylia-Kilikia'da görevlendirilmiş Roma generaliydi (ayrıca bk. Plut. Pomp., XXIV. 6; Tac. ann., XII. 62; Obseq. Prodig., 44). Fakat Rhodoslular'ın M. Antonius'un komutası altındaki donanma subaylarından birini onurlandırdıkları bir yazitta (IGRR IV, 1116) ona *proconsul* (*στραταγὸς ἀνθύπατος*) sıfatıyla hitap etmişlerdir. Gene aynı şekilde, Korinthos'ta ele geçen Latince bir yazitta (ILLRP 1, 342) da M. Antonius, *proconsul* unvanıyla anılmıştır.

Antonius'un kariyeri açısından İ.O. 103 yılı onun *praetor*'luk yaptığı; İ.O. 102 ise, Pamphylia-Kilikia sahillerine *proconsul imperium*'ıyla (yetkisiyle) gönderildiği yıl olsa gerektir. Zaten *praetor*'luğundan iki yıl sonra (İ.O. 99) Roma'da *consul* seçilmiştir. O zamanlar Roma aristokratları arasında *praetor*'luğunu yüksek bir başarıyla tamamlayarak *triumphus* (zafer töreni) düzenlemiş insanların *consul* seçilmeleri yaygın bir durumdur (Harris 1979, 262 vd.; Souza 1999, 103 vd. dn. 31-34). Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Taylor - West 1928, 10 vd.

18 Pohl 1993, 208-216; Rauh 2000, 152 vd.

19 Liv. perioch., 68; Cic. de Or., I. 82; Tac. ann., XII. 62; Obseq. Prodig., 44; IGRR IV, 1116; ILLRP 1, 342; daha detaylı bilgi için ayrıca bk. Crawford 1996, 261-162; Ferray 1977, 657 vd.; Souza 1999, 102-104; 107.

20 Roma'nın Güney Anadolu sahillerinde yer alan bu eyaleti her ne kadar provincia Cilicia olarak adlandırılsa da, İ.O. 102 yılında Kilikia Bölgesi'nde hiçbir toprak parçasına sahip değildi (Magie 1950, 285 dn. 15; Souza 1999, 128). Çünkü o sıralar Kilikia Trakheia (Dağlık Kilikia) korsanların ve yerel yöneticilerin; Kilikia Pedias (Ovalık Kilikia) ise, Seleukos krallarının kontrolü altındaydı. Romalılar'ın Cilicia ismini verdikleri eyalet esas itibarıyle Pamphylia Bölgesi'nin sahil yörenlerinden ibaret olsa gerekti.

21 Plut. Pomp., XXIV. 6; konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Souza 1999, 109, 114.

22 Cic. Rab. Post., 26; Leg. Man., XII. 33; Plut. Pomp., XXIV. 6.

23 Söz konusu yasaya ilişkin Hellence belgelerden biri L. Aemilius Paulus'un Delphoi'da adadığı bir anıtın üzerinde, bir diğeri ise, Knidos'ta ele geçmiştir. Yazıtla ilişkin olarak bk. Hassal 1974, 195 vd.; Shaw 1990, 220 dn. 63-65; Crawford 1996, 231-270; Souza 1999, 108 vd.; Rauh 2000, 154 dn. 27.

korsanlardan temizleyeceğine söz veriyorlardı. Bu yüzden Romalılar Kıbrıs, Aleksandreia, Mısır, Kyrene ve Seleukos kralları ile Romalıların dost ve müttefik halinde oldukları sahil kentlerine ulaştırmak üzere Rhodoslular vasıtasiyla mektuplar yolladılar. Burada onlara krallıklarını korsanların merkez üsleri olarak kullandırmamaları ve limanlarında garnizonlar bulundurarak mümkün olduğu ölçüde korsanları kendi topraklarından uzaklaştırmaya çalışmalarını tavsiye ediyorlardı²⁴. Bunu sadece kendileri için değil bütün insanlığı bu beladan kurtarmak amacıyla yapmalarını istiyorlardı²⁵. Bu yüzden Romalılar, İ.O. 95 yılında *lex de provinciis praetoris* uyarınca Küçük Asya'nın güney sahillerindeki korsanları temizlemek üzere yeni bir girişimde bulundular ve yetenekli komutanlarından Sulla'yı Cilicia Eyaleti'ne *praetor* olarak atadılar. Ama Sulla'nın Cilicia'ya doğru yola çıktığı sırada Romalılar Armenia Kralı II Tigranes'in Kappadokia'yı işgal ettiği haberini aldılar. Bu yüzden Sulla'ya yeni bir talimat yolladılar. Gerek Romalılar, gerekse Sulla açısından o an için Kappadokia Kralı Ariobarzanes I Philoromaios'u tekrar Kappadokia tahtına oturtmak Kilikia'daki korsanlığı bastırmaktan daha önemli ve prestijli bir iştı²⁶. Bu bakımdan Sulla, Kappadokia'ya yaptığı ufak bir sefer sonucunda Ariobarzanes'i tekrar Kappadokia kralı yaptı. Parth ve Kappadokia krallıklarıyla Euphrates kıyısında bir anlaşma imzalandıktan sonra Roma'ya döndü²⁷.

Lykia Birliği ve Ksanthos'lu Amiral Aikhmon'un Korsan Seferleri

Kısa süre sonra Roma ile İtalik müttefikleri arasında vatandaşlık hakkı üzerine yapılan tartışma yerini İ.O. 91 yılında kanlı bir iç savaşa (*Bellum Italicum*) bıraktı²⁸. Küçük Asya'da ise, Pontos Kralı Mithridates VI Eupator'un ölenemez yükselişi ve İ.O. 90 yılında patlak veren Birinci Roma-Mithridates Savaşı²⁹ Romalılar'a korsanları tamamen unutturdu. Bu durumdan yararlanan korsanlar, Pontos kralının yardım ve desteğini de arkalarına alarak³⁰ Birinci Mithridates-Roma Savaşı sırasında (İ.O. 89-85) hiçbir güçlükle karşılaşmadan kontroldüzce Doğu Akdeniz ticaretini baltalamaya, Ege sahil kentleri ve adalarla yağma seferleri düzenlemeye başladılar³¹. Bu sırada Küçük Asya'nın güney sahillerindeki otorite boşluğununu

²⁴ Sherwin-White 1976, 5 dn. 21; Crawford 1996, 253-257; Souza 1999, 109-111.

²⁵ Cicero'ya (Off. III. 107; Cic. Verr. II., 5. 76) göre, korsanlar Romalıların; hatta bütün insanlığın en kötü ve en tehlikeli düşmanlarındılar; bu yüzden onlara karşı diğer düşmanlara Roma savaş hukuku gereğince uygulanan cezalandırımlardan daha acımasız ve şiddetli bir ceza tatbik edilmeliydi.

²⁶ Badian 1959, 284 vd.; McGing 1986, 78 dn. 45. Daha detaylı bilgi için ayrıca bk. Rubino 1993, 18-19 dn. 59. Romalılar açısından şu da göz önünde bulundurulması gereken bir gerçektı ki; Romalılar her zaman Hellenistik krallıklarla savaşmayı Doğu Akdeniz'deki korsanlığı bastırmaktan daha önemli bir iş olarak görmüşlerdir.

²⁷ Plut. Sull., V. 3-5.

²⁸ Diod., XXXVII. 1. 6-11, 2. 1; Plut. Sull., VI. 1-2; ayrıca bk. Liv. perioch., 71-77; App. Mithr. 62.

Romalılar bütün kaynaklarını ve güçlerini bu savaşa yöneltmişlerdi. Hatta Küçük Asya'daki müttefiklerinden (Herakleia Pontika) bile gemi yardımında bulunmalarını talep etmişlerdi (Memnon, 29). Bu sırada büyük bir ihtimalle Miletos ve Klazomenai'dan da yardım istediler. Çünkü *Bellum Italicum* çarpışmalarında gösterdikleri üstün başarılarından ve cesaretlerinden ötürü Miletos'lu Meniskos ile Klazomenai'lı Asklepiades adlı iki kaptan, İ.O. 78 yılında *Senatus Consultum* kararıyla onurlandırılmışlardır. Bu uzun yazıt Roma'da iki dilli bronz bir tablet üzerinde ele geçmiştir. Yazıtta ve çözümlemesine ilişkin olarak bk. CIL I² 588; IGRR, 118; Sherk 1984, 81 vd. no: 66.

²⁹ Birinci Mithridates-Roma Savaşları'nın başlamasının nedenlerine ve sonuçlarına ilişkin detaylı bilgi ve literatür için bk. Arslan 2002b, 25 vd.

³⁰ Konuya ilişkin olarak bk. App. Mithr., 18-20, 58, 63; App. civ., I. 55; Liv. perioch., 77; ayrıca bk. Vell., II. 18. 3; Oros. hist., VI. 2. 5; Marót 1970, 485, 488 vd.; Sherwin-White 1984, 124 dn. 99; Özsait 1985, 73.

³¹ App. Mithr., 63, 92, 119; Plut. Pomp., XXIV. 1; ayrıca bk. Sall. Hist., II. 47. 11-4.

fırsat bilen Zeniketes adlı bir korsan ise, Doğu Lykia ve Pamphylia'nın önemli liman kentlerinin kontrolünü eline geçirerek kendisini Olympos'ta kral ilan etmiştir³².

Bu sıralar Küçük Asya'nın güney sahillerindeki korsanların egemenliği Gelidonia Adaları'nın doğusundan başlıyor ve Kilikia Pedias'a kadar uzanıyordu³³. Özellikle Lykia'da giderek artan bir korsan baskısı söz konusuydu. Öyle ki, Zeniketes'in Doğu Lykia'daki hakimiyeti zamanına yak. (İ.O. 94-79) tarihlenmesi muhtemel adak yazıtları³⁴, Lykia Birliği'nin amirali Aikhmon'un Ksanthos kentinde Ares ile Sarpedon ve Glaukos onuruna inşa ettirdiği *tropaion*'larda (zafer anıtı) ele geçmiştir³⁵. Söz konusu yazıtlarda, Lykia Birlik donanmasının amirali Sarpedon Phylesi'nden Apollodotos oğlu Aikhmon'un, Gelidonia yakınlarında korsanlara karşı verdiği deniz savaşında onları yenmesi ve daha sonra onların *territoryum*'larına

³² Strab., XIV. 5. 7 c. 671; ayrıca bk. App. Mithr., 92. Zeniketes'in kendini Olympos kentinde ne zaman kral ilan ettiği kesin olarak bilinmemekle birlikte, Sulla'nın Cilicia *praetor*'luğundan sonraya (*terminus post quem* İ.O. 95), Servilius Vatia'nın Cilicia *proconsul*'luğundan önceye (*terminus ante quem* İ.O. 79), tarihlenmesi akla yatkın gelmektedir.

³³ Strab., XIV. 5. 6-7 c. 671.

³⁴ Söz konusu yazıtların (OGIS, 552-554) tarihlenmesine ilişkin şimdiden çok değişik görüşler ileri sürülmüştür. Treuber (Treuber 1887, 185 dn. 1) bu yazıtları, Zeniketes tarafından idare edilen sadakatsız Doğu Lykia kentleri Korykos ve Olympos'un düşmanlarla birlikte ortadan kaldırıldığı görüşüyle açıklar. Treuber bu operasyonların, ya M. Antonius'un İ.O. 102/101 yılında düzenlenen korsan seferiyle ya da P. Servilius Vatia'nın İ.O. 77/76 yılında yaptığı kapsamlı korsan savaşıyla bağlantılı olduğunu düşünür. Daha sonra Benndorf (Benndorf 1884) yazıtların Servius Vatia zamanına tarihlenmesi gerektiğini ispata çalışmış ve pek çok araştırmacı onun görüşlerini takip etmiştir (krş. Dittenberger OGIS, 552 dn. 4; Magie 1950, 1167 vd. dn. 18; Jones 1971, 404 dn. 14; Akşit 1971, 83 vd.; Marek 1995, 18 dn. 53; Souza 1999, 138 vd.).

Fakat bu açıklamalar Kalinka'yı (TAM II 264) tatmin etmez; çünkü yazıtlarda hiçbir şekilde Romalılardan bahsedilmiyor ve başarı sadece Lykia Birliği amirali Aikhmon ve adamlarına ithaf ediliyordu. Kalinka Lykialılar'ın Romalılar'a deşinmeksızın böylesi bir olay gerçekleştiremeyeceğinden bu görüşe itiraz eder. Zira aşağıda da detaylı bir şekilde değinileceği üzere antik kaynaklarda Publius Servilius'un korsanları deniz savaşlarında yendikten sonra bölgedeki bütün korsan kalelerini bizzat kendi başına fethettiği vurgulanmaktadır. Hiçbir antik kaynakta ve epigrafik belgede Lykia Birliği'nin -ve donanma amirali Aikhmon'un- Servilius'a yardım ettiğine dair bile en ufak delil bulunmamaktadır. Bu yüzden bize Lykia Birliği amirali Aikhmon'un korsan savaşları İ.O. 94-79 yılları arasına tarihlenmesi daha uygun gelmektedir (konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Marek 1995, 18 vd.; Souza 1999, 137 vd.).

³⁵ Ksanthos'un kent kapısı yakınlarında bulunmuş olan yazıtlar ve içerikleri aşağıdaki gibidir:

OGIS 552:

Αἴχμων Α[π]ολλοδότου Σαρπηδόνιος, | ναυαρχήσας κατὰ πόλεμον ἐκ πάντων Λυκίων καὶ καταναυμαχήσας περὶ Χελιδονίας τοὺς ὑπεναντίους | καὶ ἀποβάς εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ καταφθείρας || καὶ τρὶς παρατοζάμενος | καὶ νικήσας πάτις ταῖς μάχαις, | Σαρπεδόνι καὶ Γλαύκῳ ἥρωσι χαριστήριον.

Bütün Lykialılar'ın sevkedildiği savaş süresince donanma komutani olan, Gelidonia yakınındaki deniz savaşında muhaliflerini yenen, gemiden karaya çıkıp onların territoriumuna girerek burayı yakıp yikan, kendi birliğiley üç kere savaşta saf tutan ve girdiği bütün bu savaşlarda zafer kazanan Apollodotos oğlu Sarpedon Phyle'sinden Aikhmon, heroslar Sarpedon ve Glaukos'a şükran hediyesi olarak (dikt).

OGIS 553:

Αἴχμων Α[π]ολλοδότου | Σαρπηδόνιος, αἱρεθεὶς ὑπὸ | Λυκίων ἐπὶ τοῦ συναχθέντος στρατοπέδου | καὶ ἐπὶ τῶν τὰ ἐναντία πραξάντων τῷ ἔθνει || καὶ προσκαρτερήσας πάντα τὸν τῆ[ς] στρατείας | χρόνον φιλοπόνως καὶ φιλοκινδύνως, | καταγωνισάμενος τοὺς ὑπεναντίους, "Ἄρῃ χαριστήριον.

Lykia Birliği tarafından, toplanan donanmanın ve halk mubaliflerine karşı yürütülen faaliyetlerin başına getirilen ve bütün sefer boyunca zabmet ve teblike sırasında azmini yitirmeden ve düşmanlarını bozguna uğratan Sarpedon Phyle'sinden Apollodotos oğlu Aikhmon tanrı Ares'e şükran hediyesi olarak (dikt).

OGIS 554:

Οἱ στρατευσάμενοι | κατὰ πόλεμον ἐν τῷ | ναυτικῷ Αἴχμονι | Α[π]ολλοδότου || Ξανθίωι | Λυκίων ἥρωιον.

Savaş boyunca donanmada savaşanlar Apollodotos oğlu Ksanthos'lu Aikhmon için Lykialılar'ın bu kabramanlık anıtını (diktiler).

(topraklarına) saldırarak korsanları karaavaşlarında da çeşitli kereler bozguna uğratmasından bahsedilmektedir³⁶.

Aynı şekilde Lykia Birliği İ.O. 88 yılında Küçük Asya'yı ele geçiren Mithridates VI Eupator'a karşı Romalılar'ın tarafını tutarak kralın generallerine karşı savaşmıştır³⁷. Bununla da yetinmeyerek kralın Rhodos kuşatması sırasında Rhodoslular'a yardım amacıyla birlik donanmasını onların yardımına göndermiştir³⁸. Mithridates başarısız Rhodos³⁹ ve Patara⁴⁰ kuşatmaları ile Hellas'a gönderdiği orduların Sulla tarafından birer birer yenilmesinden⁴¹ sonra Küçük Asya'yı uzun süre elinde tutamayacağını anlamış ve İ.O. 85 yılında Sulla ile Dardanos Antlaşması'nı⁴² yaparak krallığına geri dönmüştür⁴³.

Sulla ve Murena'nın Korsan Seferleri

Böylelikle Sulla, İ.O. 85-84 kişinda ordusunu Küçük Asya'da en uygun koşullar altında dinlendirmiş ve askerlerini olabildiğince ödüllendirmiştir. Daha sonra, İ.O. 84 yılının yazında, hava deniz yolculuğu için müsait olur olmaz, Küçük Asya'dan topladığı paralarla kasasını doldurmuş⁴⁴ olarak Ephesos'tan, önce Hellas'a oradan da Roma'daki muhaliflerinden intikam almak üzere İtalya'ya gitmiştir⁴⁵. Küçük Asya'nın yönetimini ise, komutanlarından Lucius Licinius Murena'ya⁴⁶ bırakmıştır⁴⁷.

Murena, İ.O. 84 yılının yazında ilk iş olarak Küçük Asya sahillerini korsanların akınlarından kurtarmak üzere kısa zamanda küçük bir filo meydana getirmiştir. Çünkü, Sulla tarafından Küçük Asya ekonomisinin çöküntüye uğratılması Ege ve Akdeniz sahillerinde korsanların işine yaramış; kıyı kentlerini ve adaları yağmalamaya başlamışlardı. Küçük

³⁶ Bu durum Strabon'un (Strab., XIV. 3. 2 c. 664), Lykialıların atalarından kalma Lykia Birliği'nin nüfuz alanı içinde uygar ve nezih bir şekilde yaşamlarını sürdürmeye devam ettikleri, Pamphylia ve Kilikialıların aksine korsanlık gibi utanç verici kazanç yollarına başvurmadıkları ifadesini de doğrulamaktadır.

³⁷ App. *Mithr.*, 20-21.

³⁸ App. *Mithr.*, 24. Lykia Birliği kentleri, gerek kendilerini büyük tehdit altında hissettikleri, gerekse Rhodoslular'la aralarındaki *symmacheia* (müttefiklik) anlaşması uyarınca Patara'lı (Gelemiş) Antipatros'un oğlu amiral Kreinolaos önderliğinde bir savaş filosunu Mithridates'e karşı Rhodos saflarında savaşması için göndermişlerdir. Konuya ilişkin detaylı bilgi için ayrıca bk. Marek 1995, 9 vd.; Arslan 2002a, 122 vd.

³⁹ App. *Mithr.*, 24-27; Diod., XXVII. 28; konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Arslan 2002a, 123 vd.

⁴⁰ App. *Mithr.*, 27; daha detaylı bilgi için bk. Arslan 2002a, 126 vd.

⁴¹ Khaironeia Muharebesi (İ.O. 86): Liv. *Perioch.*, 82; Plut. *Sull.*, XVIII. 4-6-XIX. 1-4; App. *Mithr.*, 43-45; Paus., IX. 40. 7; ayrıca bk. Paus., I. 20. 6; Flor. *epit.*, I. 40. 11; Orkhomenos Muharebesi (İ.O. 86): Plut. *Sull.*, XXI. 1-4, XXII. 4-5; App. *Mithr.*, 49-50; Licin. ann., XXXV. 68-69; ayrıca bk. Liv. *perioch.*, 82; Flor. *epit.*, I. 40. 11; Frontin. *strat.*, II. 3. 17.

⁴² Memnon, 35. 2-3; Liv. *perioch.*, 83; Strab., XIII. 1. 28 c. 595; Cic. *Mur.*, XV. 32, Plut. *Sull.*, XXII. 5, XXIV. 3; App. *civ.*, I. 76; *Mithr.*, 54-55, 58; 64; Flor. *epit.*, I. 40. 12; Licin. ann., XXXV. 69; Obseq. *Prodig.* 56b.

⁴³ Plut. *Sull.*, XXII. 5, XXIV. 3; Plut. *Luc.*, IV. 1.

⁴⁴ Sulla'nın Küçük Asya'dan topladığı vergiler komutanlarından Lucullus tarafından toplanmış ve paralar darphanelerde eritilerek tekrar basılmıştır (Plut. *Luc.*, IV. 1).

⁴⁵ Plut. *Sull.*, XXVI-XXVII. 5; Liv. *perioch.*, 85; App. *Mithr.*, 63-64; ayrıca bk. Memnon, 35. 3; Cic. *Leg. Man.*, III. 8; Flor. *epit.*, II. 9. 19-20.

⁴⁶ Licinius Murena, Birinci Mithridates-Roma Savaşı sırasında özellikle Khaironeia ve Orkhomenos muharebelerinde gösterdiği yararlılıklardan dolayı Sulla tarafından bu görevde atanmış olsa gerektir (Plut. *Sull.*, XVII. 3, 7, XVIII. 2-XIX. 4; App. *Mithr.*, 32, 43; daha detaylı bilgi için bk. Memnon, 36. 1; Magie 1950, 240; Keaveney 1984, 118 vd. dn. 27-31; McGing 1986, 132 dn. 4).

⁴⁷ App. *Mithr.*, 64; Liv. *perioch.*, 86.

Asya, uzun süren çarpışmalar sonucunda bir hayli yıpranmış ve zayıf düşmüş olduğundan bu dönemde Akdeniz havzasındaki deniz ticareti korsanlar yüzünden neredeyse imkansız hale gelmişti⁴⁸. Böylelikle Doğu Lykia, Pamphylia ve Kilikia Trakheia bölgelerinde konuşlanan korsanlar özellikle Doğu Akdeniz ticaretini sekteye uğratmaya başlıdilar. Daha Mithridates, Küçük Asya'ya uzun süre sahip olamayacağını düşünerek bütün sahilleri yağmaladığı zaman (İ.O. 86-84), özellikle Kilikia ve Lykia bölgelerinde konuşlanan korsanların sayılarında göze çarpan bir artış olmuştu. Bu bakımından korsanlar Mithridates'ten de yardım ve destek görerek Küçük Asya sahillerine deniz üzerinden açıkça saldırdılar⁴⁹. Sıradan korsanlardan daha düzenli savaş filolarına ve donanmalara sahiptiler. Çünkü yalnızca gemiyle deniz yolculuğu yapanları değil; aynı zamanda limanları, kaleleri, ticaret merkezlerini ve sahil kentlerini yağmalıyorlardı. Tahkim edilmiş kentlere saldırıyor, başka kentlerin kalelerini büyük hasarlara uğratıyor, duvarlarını yıkıyor, ya da bilinen her tür klasik kuşatma yöntemleriyle kentleri abluka altına alarak halkı tutsak ediyor ve kentlerini yağmaliyorlardı. Iasos ve Klazomenai kentleriyle, Samos⁵⁰ ve Samothrake adalarını Sulla daha Küçük Asya'dayken hücum ederek ele geçirmişlerdi. Ayrıca Samothrake Adası'ndaki kutsal tapınağın 1.000 *talanta* değerinde olduğu düşünülen hazinesine de el koymuşlardır⁵¹.

Bununla da yetinemeyen korsanlar, Knidos ve Kolophon kentile Samos, Notion, Klaros ve Didyma'daki tapınakları da talan ettiler⁵². Bunun üzerine Murena, İ.O. 84 yılında, Küçük Asya'nın Miletos⁵³ gibi bazı kıyı kentlerine Roma'ya ödeyecekleri verginin bir bölümünü yerine korsanlara karşı kullanılmak üzere gemi inşa etmelerini emretti. Böylelikle kısa süre içinde oluşturduğu -küçük ?- bir donanmayla Ege Denizi'ndeki (Aigaion Pelagos) korsanları geçici olarak uzaklaştırdı⁵⁴. Bu bakımından Murena, Küçük Asya'nın bazı sahil kentleri ve Rhodos Adası tarafından çeşitli yazıtlarla onurlandırılmıştır. Bunlardan, *terminus post quem*'i (en erken tarihi) İ.O. 83 yılı kabul edilen, Kaunos'ta ele geçen bir yazıtta⁵⁵ Murena, *imparator*⁵⁶ (*autokratōr [αὐτοκράτωρ]*) iyiliksever (*euergetēs [εὐεργέτης]*) ve kurtarıcı (*sōtēr*

48 App. *Mithr.*, 63; ayrıca bk. Sall. Hist., II. 47. 11-4.

49 App. *Mithr.*, 92, 119; Plut. Pomp., XXIV. 1.

50 Samos halkın Kilikia'lı korsanlara karşı verdiği savaşa ilişkin olarak bk. SEG XXXVII, 731.

51 App. *Mithr.*, 63, 92-93; Strab., (frag.) vii. 50a. Bu durumda Appianos (App. *Mithr.*, 63), Sulla'nın korsanları cezalandırmadan serbest bırakmasını; ya Birinci Mithridates-Roma Savaşı sırasında Romalılar'a karşı günah işleyen ve Pontos tarafına geçen kentlerin korsanlar tarafından yağmalanarak aşağılanması ve hakarete uğraması isteğine, ya da Roma'daki ayaklanması bir an önce bastırmak için acilen Roma'ya dönmek arzusuna bağlanmaktadır.

52 Cic. Leg. Man., XII. 33; Plut. Pomp., XXIV. 5; App. *Mithr.*, 63; ayrıca bk. Mommsen 1930, IV 37 vd.; Broughton 1938, 520 vd.; Magie 1950, 240; Hind 1994, 163.

53 Sadece Miletos on savaş gemisi vermiştir (Cic. Verr., II. [1] 35. 89; ayrıca bk. Magie 1950, 241 dn. 27; McGing 1986, 134 dn. 10).

54 App. *Mithr.* 93; ayrıca bk. Cic. Verr. II. [1] 35. 89; Magie 1950, 241 vd. dn. 31.

55 Bernhardt 1972, 123 vd.; Souza 1999, 123 dn. 126.

56 Murena'nın *imparator=general unvanlarına* ilişkin olarak ayrıca bk. Cic. imp. Cn. Pomp. III. 8; Cic. Mur. V. 12, XVI. 35. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Magie 1950, 244 dn. 38.

[σωτῆρ] unvanlarıyla onurlandırılmaktadır⁵⁷. Rhodos'ta bulunan bir yazitta ise⁵⁸, Murena dost ve iyiliksever (*proksenos kai euergetēs* [πρόξενος καὶ εὐεργέτης]) ile imparator⁵⁹ (*imperatōr* [ἰμπεράτωρ]) olarak anılmaktadır⁶⁰. Murena'nın Doğu Akdeniz'in belli başlı liman kentlerinden biri olan Kaunos ve önemli ada devletlerinden Rhodos tarafından, yukarıda sözü edilen biçimlerde onurlandırılması, belki de onun korsanlara karşı mücadeleşinin -kısa bir süre dahil olsa- antik ve modern tarihçilerin tahminlerinden daha başarılı olduğuna işaret etmektedir⁶¹.

Doğu Lykia, Pamphylia ve Kilikia Sahillerindeki Korsanlık Faaliyetleri ve Servilius Vatia'nın Korsan Seferi

İ.O. 85 yılındaki Dardanos Antlaşması'ndan sonra Sulla, Cilicia Eyaleti'nin sınırlarını Kilikia Trakheia kıyılarından başlayarak Pamphylia ile Pisidia'yı da içine alacak şekilde Phrygia ve Lykaonia'ya doğru kuzey yönünde genişletmişti. Bununla birlikte özellikle Birinci ve İkinci Mithridates-Roma Savaşları sırasında (İ.O. 89-81) iyice güzelenen korsanlar

⁵⁷ Kaunosluların, Birinci Mithridates-Roma Savaşı sırasında Pontos kralının tarafını tuttukları ve kentlerindeki Romalılar'ı öldürdükleri için Romalılar'la araları kötüdü (App. Mithr., 23; Cass. Dio., XXXI. 101. 1). Bu bakımdan Romalılar'la Pontos kralının anlaşmasından sonra, özgürlükleri Birinci Mithridates-Roma Savaşı'nda Romalılar'a karşı tutumlarından ötürü Sulla tarafından ellerinden alınmıştır. Daha da kötüsü, nefret ettikleri Rhodoslular'ın idaresine verilmişlerdi (Cic. ad Q. fr., I. 1. 30; Arslan 2000b, 33 dn. 41). Bu bakımdan, yak. İ.O. 83 yılında, Kaunoslular Murena'yı bronzdan yapılmış atlın bir heykelle ve altın bir çelenkle onurlandırılmışlardır. Bununla da yetinmeyen Murena'yı, aynı şekilde Murena'nın küçük oğlu, Gaius Licinius Murena ve diğer bir Romalı komutan Aulus Terentius Varro'nun ayakta duran bronzdan yapılmış heykellerini kentin *agora*'sına dikerek, her ikisini de kendi kürsülerine karşı gösterdikleri iyilikseverlik ve kurtarıcılık anısına onurlandırmaktan geri kalmamışlardır. Söz konusu durum, onların sessiz bir umutla, yeniden eski bağımsızlıklarına kavuşmak ve Romalılar'la tekrar iyi ilişkiler kurmak amacıyla yapmış oldukları bir deneme olarak yorumlanmaktadır (Bernhardt 1972, 123, 126 vd.). Daha detaylı bilgi için bk. Reddé 1986, 463; Pohl 1993, 259; Souza 1999, 123; Öğün 2001, 23, 123 vd.

⁵⁸ IG XII, 1. 48 = SIG³ 745 = IGRR IV, 1118.

⁵⁹ Yukanda sözü edilen yazıt gibi, uzun zamandır bilinen ve Murena'yı imparator unvanıyla onurlandıran başka bir epigrafik belge de Messene'de (IG V 1. 1454) bulunmuştur. Ancak, gerek Kaunos, gerekse Rhodos ve Messene'deki yazıtlarda kullanılan "imperator" unvanı (SIG³ 745 dn. 4) Hellen ve Roma yazıtlarında alışılmış bir şekil olan ve Flaminius, Mummius ve Sulla gibi ünlü komutanların, ancak zaman zaman kullandıkları sekilden farklıdır. Söz konusu terim Sulla açısından, Birinci Mithridates-Roma Savaşı sırasında Hellenler bakımdan kendi kanunsuz durumunu düzeltmek; Roma'yı ele geçirdikten sonra ise, Roma üzerindeki sınırsız hakimiyetini vurgulamak için kullanılmıştır. Murena ise, İ.O. 83-81 yılları arasında kullandığı *imperator* unvanını, Sulla kendisini yasa dışı ve vatan haini olan eden demokrat partideki muhaliflerine karşı savasmak üzere Roma'ya gittiği sıradır; Küçük Asya'daki kendi kanunsuz valiliğini meşrulaştırmak için kullanmış olsa gerektir. Bu bakımdan söz konusu unvanın Murena tarafından, Sulla'nın İtalya'daki zaferinden sonra, onun valiliği *Senatus* tarafından resmen tanınıcaya kadar kullanıldığı düşünülmektedir (Bernhardt 1972, 125 dn. 6-9). Ayrıca bk. Souza 1999, 123 dn. 127.

Konuya ilişkin diğer bir görüş ise, söz konusu yazıtlarda kullanılan *autokrator* (ἀυτοκράτωρ) ve *imperator* (ἰμπεράτωρ) unvanlarının "general-komutan" anımlarında kullanılmış olmasıdır. Konuya ilişkin genel bir görüş elde etmek için bk. Memnon., 43. 1; Diod., XXXVI. 14; Plut. Luc., XXI. 7; ayrıca bk. Plut. Sert., XXI. 1-2.

⁶⁰ SIG³ 745. Rhodos'taki asıl bir kişinin heykel kaidesi üzerinde bulunan bir yazitta, Romalılar'ın *proconsul* mevkiiine haiz komutanı Sulla zamanında (Σύλλα, στραταγὸν ἀνθύπατον Ρωμαῖον), -yani Sulla'nın İ.O. 82 yılında *dictator*'luğunu ilan etmesinden önce- Licinius Murena ve *legatus*'u Aulus Terentius Varro Rhodoslular tarafından, dost ve iyiliksever (πρόξενος καὶ εὐεργέτης) sıfatlarıyla onurlandırılmaktadırlar. Söz konusu durum bize, Murena ve *legatus*'u Varro'un yak. İ.O. 84-82 yılları arasında Doğu Akdeniz'deki korsanlar üzerine sefer yaptıkları sıradır, Romalılar'ın İ.O. II. yüzyıldan itibaren en önemli müttefiki, Rhodos'a uğramış ve hatta onlardan yardım almış olabileceklerini düşündürmektedir.

⁶¹ Bernhardt 1972, 126. Ancak korsanlar gene hiçbir şey olmamış gibi Anadolu sahillerini yağmalamaya devam etmişlerdir. Öyle ki Roma'nın yak. İ.O. 80/79 yılı Küçük Asya valisi Gaius Claudius Nero (Cic. Verr., II. [1] 19. 50), Ilion'u korsan akınlarından kurtardığı için kent halkı tarafından onurlandırılmıştır (OGIS, 443; IGRR IV, 196; I.v. Ilion no: 73 satır 1-6). Ayrıca bk. Magie 1950, 240 dn. 25.

ve Tauros'ların her iki yakasındaki dağlık bölgelerde yaşayan haydutlar, Doğu Akdeniz'de Romalılar açısından sürekli bir huzursuzluk kaynağı olmayı sürdürdüler. Sulla'nın komutanlarının ve valilerinin bütün bu önlemlerine karşın, iyice güçlenen korsanlar, Sulla'nın *dictator*'luğu boyunca (İ.O. 82-79), gerek Küçük Asya sahillerindeki kıyı kentleri ve adalar, gerekse Romalılar açısından sorun yaratmaya devam ettiler⁶². Bu bakımından Romalılar, söz konusu bölgeleri korsan ve haydutlardan temizlemek üzere İ.O. 80 yılında Gnaeus Cornelius Dolabella ve onun *legatus pro quaestore*'sı Gaius Verres'i görevlendirdiler⁶³.

Ancak, Dolabella ve özellikle Verres, İ.O. 80-78 yılları arasında Kilikia Trakheia, Lykia ve Pamphylia sahillerinde korsanları ortaya çıkarmak bahanesiyle birçok kenti ve kutsal tapınağı soyarak yöre halkın Romalılar'dan nefret etmesine neden oldular⁶⁴. Bu bakımından Küçük Asya'daki kanun kaçakları; suçlular ve kentlerindeki siyasal çekişmelerin kurbanı olan kişiler kadar, bölgelerindeki *publicanus*'ların (vergi mültezimleri; Dolabella ve Verres gibi Roma yöneticilerinin) zulmünden kaçan kişiler ya korsanlara sığınmaya, ya da haydutlara katılmaya başladılar. Romalılar'ın kötülüklerine maruz kalmaktansa, kötülük etmeyi yeğlediler ve bunun için kara yerine denizi seçtiler. Öyle ki, asıl ve iyi yetişmiş insanlar bile korsan oldular. Çünkü korsanlık artık hiçbir surette şerefsiz bir meslek ve hırsızlık kabul edilmiyor; bilakis şöhret, şeref ve servet sağlıyordu. Bu bakımından korsanlar artık hırsız adını küçümsüyor ve ele geçirdikleri mallara vurgunla elde ettikleri savaş ganimetini adını veriyorlardı. Kendi amaçlarına göre çalışan zanaatkarlarıvardı ve onlara sürekli olarak kereste, bronz ve demir gibi malzemeler getiriyordu. Korsanlar yetenekli ustalar tarafından yapılan hafif ve bordoları suya yakın tekneleri sayesinde sürat ve donanım bakımından Roma donanma gemilerinden her bakımından üstündü. Korsan mürettebatı, tecrübeli denizciler, iyi kürek çeken sağlam tayfalar, yön bulmaka usta dümencilerden oluşuyor; ayrıca yetenekli ve cesur kaptanlar tarafından yönetiliyorlardı. Yaptıkları vurgulardan elde ettikleri kazançlar sayesinde korsanlar kaliteli olduğu kadar son derece kıymetli gemi malzemesi kullanıyorlardı. Yaldızlı ve işlemeli kumastan yapılmış ince yelkenleri, mor renkte tenteleri ve hatta bazen gösterişte aşırıya kaçarak gümüş kaplı kürekleri ve narin eşyalarla döşenmiş kamaralarıyla denizleri ve liman kentlerini haraca kesiyorlardı⁶⁵.

⁶² Mommsen 1930, IV 41; Özsait 1982, 309. Bu sırada korsan saldıruları o boyutlara ulaşmıştı ki, İ.O. 80-79 yılında Sulla'nın komutanlarından Asia *proconsul*'u Gaius Cladius Nero, Mysia kentlerini korsanlara karşı savunduğu için yöre kentleri tarafından onurlandırılmıştı (IGRR IV 196; OGIS 443; I.v. Ilion no: 73). Daha detaylı bilgi için bk. Ormerod 1997, 206; Souza 1999, 123 vd.

⁶³ Cic. Verr. II. [1] 16. 43. Kilikia Bölgesi'nde yaşam biçimine dönüşmüş olan efsyiyahk ve korsanlık yüzünden komşu bölgelerdeki kentler ve kırsal alanlarında, baskın korkusu hep gündeme kalındı. Bu yüzden İ.O. 80 tarihinden itibaren Roma, Cilicia Eyaleti'nin başında düzenli olarak bir vali bulundurmaya başlamıştır. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Sherwin-White 1976, 10 vd.; Sherwin-White 1984 152 vd.

⁶⁴ Cicero (Cic. Verr. II. [1]. 20. 53-54) de Verres'in, Aspendos'tan calmadık tek bir güzel heykel bırakmadığını, Perge'deki Artemis Tapınağı'nın ise, bütün altınlarını gasp ettiğini dile getirmektedir (Şahin 1999, 1 dn. 8). Daha detaylı bilgi için bk. Cic. Verr. II. [1] 21. 56-57; ayrıca bk. Cic. Verr. II. [1] 16. 42-23. 61, 27. 71-30. 77. Bu sırada Dolabella'nın Milyas, Lykia, Pamphylia, Pisidia, ve Phrygia'da yaptığı yasa dışı işleri ise, bk. Cic. Verr. II. [1] 38. 95-96.

⁶⁵ Plut. Pomp. XXIV. 2-4; App. Mithr. 92.

Korsanlardan bazıları artık yaşam biçimlerini değiştirmeyi düşünüyorlardı. Kendilerini şimdiki krallar, derebeyleri ve güçlü ordular gibi görüyorlar ve eğer birleşirlerse yenilmez olacaklarına inanıyorlardı. Her tür silahı yapıyordu. En önemli sığınakları, ortak demir atma ve kamp kurma yeri olarak seçikleri, Doğu Lykia ve Kilikia'nın "Dağlık" diye adlandırılan (Kilikia Trakheia) yöresiydi. Söz konusu bölgeler doğal olarak, kara ve deniz bakımından korsanlığa çok uygundu. Bu, karada dağların yüksek oluşu ve üzerlerinde geniş yaylalara ve meralara sahip bağımsızlıklarına düşkün kabilelerin ikamet etmesinden, gemi yapımında kullanılan kerestenin varlığından ve aynı zamanda limanların, kalelerin ve gizli yerlerin oluşundandı. Bu topografyada korsanlar küçük kaleler, limanlar, gözlem ve işaret kuleleri inşa etmişlerdi. Ayrıca ıssız adaları ve başka barınakları vardı. Bu bakımından özellikle Doğu Lykia ve Kilikia'nın dik yamaçlı, limansız ve yüksek dağlar arasında kalan bu kısmı korsanların bir araya geldikleri en önemli üsleri halini aldılar⁶⁶.

Böylece korsanlar kısa sürede Küçük Asya'nın doğu sahillerinde politik bir güç haline geldiler. Kilikia ve Doğu Lykia kıyılara konuşturdıkları tersanelerde gemi yapımına başladılar ve sahil kentlerini haraca bağladılar. Ayrıca Hellas, Küçük Asya ve Ege Adaları'ndaki birçok zengin kenti ve tapınağı soydular. Hatta Doğu Lykia'da, Zeniketes⁶⁷ adlı bir korsan Tauros (Toros) Dağları'nın yamaçlarında, Olympos kentinde kendini kral ilan etti⁶⁸. Korykos, Phaselis ve Pamphylia'nın birçok kentini hakimiyeti altına aldı⁶⁹. Bu bakımından *Senatus*, İ.O. 79 yılı *consul*'larından Publius Servilius Vatia'yı Doğu Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Lykaonia bölgelerini Roma kontrolü altına almak ve her geçen gün biraz daha güçlenen Doğu Akdeniz'deki korsanlık ve haydutluk faaliyetlerine bir son vermek amacıyla Cilicia⁷⁰ *proconsul*'luğuna atadı⁷¹. Böylelikle Servilius, İ.O. 78 yılının baharında⁷²

⁶⁶ Strab., XIV. 5. 6 c. 671; Plut. Pomp., XXIV. 3; App. Mithr., 92.

⁶⁷ Şüphesiz Antikçağ'ın olduğu kadar günümüz bilim adamlarının da hayal gücünü mesgul eden korsan, Lykia'daki Olympos kentinde krallığını ilan etmiş olan Zeniketes'tir. Doğu Akdeniz ve Ionia sahillerinde korsan havası estire-rek ele geçirdiği kentler; adalar; yağmaladığı tapınaklar ve kutsal alanlarla Lykia Bölgesi'nde önemli bir güce ve büyük bir hazineye sahip olmuştu.

⁶⁸ Zeniketes'in kral unvanına ilişkin bir yazıt, Epeiros'un Dodona kentindeki kehanet merkezine adadığı bir strigilis üzerinde bulunmuştur. Daha detaylı bilgi ve literatür için bk. Peek 1978, 247-248.

⁶⁹ Strab., XIV. 5. 7 c. 671; ayrıca bk. App. Mithr., 92; Rauh 2000, 153.

⁷⁰ Roma'nın Güney Anadolu sahillerinde yer alan bu eyaleti her ne kadar *Provincia Cilicia* olarak adlandırılsa da, İ.O. 78 yılında dahi Kilikia Bölgesi'nde -ya çok sınırlı ya da- hiçbir toprak parçasına sahip değildi (Magie 1950, 285 dn. 15; Souza 1999, 128). Çünkü o sıralar Kilikia Trakheia (Dağlık Kilikia) korsanların; Kilikia Pedias (Ovalık Kilikia) ise, Armenia Krali II. Tigranes'in egemenliği altındaydı (Sherwin-White 1994, 232). Cilicia *proconsul*'larının sorumluluk alanı, ancak Pamphylia, Milyas ve -belki- Pisidia'nın güney yörerleriyle sınırlıydı. Öyle ki Cicero, İ.O. 80 yılı Cilicia valisi Dolabella (Cic. Verr. II. [1] 16. 43) ve onun *legatus*'u Verres'in (Cic. Verr. I. [1] 4. 11) Küçük Asya'daki (Cic. Verr. I. [1] 1. 2, 4. 11, II. [1] 20. 52, 22. 59-60, 31. 78-35. 90, 37. 93, II [3] 3. 6, II. [5] 49. 127) hırsızlıklarından ve soygunlarından bahsederken çoğunlukla Pamphylia (Cic. Verr. I. [1] 1. 2, 4. 11, II. [1] 20. 53-54, 22. 60, 37. 93, 38. 95, 59. 154, II. [3] 3. 6, 21. 54, II. [4] 32. 71, II [5] 72. 185), bazen Milyas (Cic. Verr. II. [1] 38. 95-96) ile Pisidia (Verr. II. [1] 38. 95) ve söz konusu yörelere komşu bölgeleri -Lycia, Phrygia, (Cic. Verr. II. [1] 38. 95; 59. 154-) saymaktadır. Bunlar arasında Cilicia'nın ismi; ancak bir kere (Cic. In. Q. Ceac. 6) geçmektedir. Ayrıca bk. Festus *Brev. XI*. 1. Bununla birlikte Küçük Asya'nın güney sahillerinde yaşayan insanlar genellikle Kilikia'lı olarak adlandırılmaktadır (Keyser 1997, 65, 69 vd.). Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Syme 1939, 299 vd.

⁷¹ Liv. *perioch.*, 90; Sall. Hist., II. 87; Cic. Verr., II. [1] 16. 43; Eutr. VI. 3; Festus *Brev. XI-XII*; ayrıca bk. Cic. leg. agr., I., fr. 3; Amm. Marc., XIV. 8. 4.

⁷² Servilius'un Roma'yı, İ.O. 78 yılında Sulla daha hayattayken terk ettiği bilinmektedir. Çünkü Suetonius'un (Suet. Iul., 3) konuya ilişkin ifadelerinde açıkça belirtildiği üzere Servilius'un seferine, Sulla rejimine düşman olan Caesar da katılmıştır. Ancak, Servilius'la birlikte Kilikia'da iken Sulla'nın ölüm haberini almış ve acilen Roma'ya dönmüştür. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Sall. Hist., I. 127-137; Ormerod 1922, 38 dn. 4; Magie 1950, 287 dn. 17.

sayısı kesin olarak bilinmeyen; fakat ağır ve iyi silahlandırılmış gemilerden oluşan bir donanma⁷³ ve emrine verilen beş *legio*'yla⁷⁴ Kilikia'ya⁷⁵ geldi.

Bu sırada birçok Pamphylia kenti korsanlar tarafından işgal edilmemiş olmakla birlikte onlarla yoğun bir işbirliği içindeydi. Pamphylialılar Kilikialı korsanlara yardım ve yataklık ediyor ve onların yasadışı eylemlerine göz yumuyorlardı. Çünkü Kilikialılar'ın birçok özelliklerini paylaşan Pamphylia'lilar; ne korsanlık yapmaktan çekinirler, ne de kendileri Tauros'ların güney yamaçlarında yerleşmiş oldukları halde, sınırdaki insanların barış halinde yaşammasına izin verirlerdi⁷⁶. Sideliler, belki kendileri de korsanlık yaptıklarından, kentlerinin limanlarında ve *agora*'larında korsanların, ganimetlerini pazarlamasına izin veriyorlardı. Korsanların kaçırıldığı ve köle olarak sattıkları insanların hür olduğunu bile onları açık arttırmaya satıyorlardı. Ayrıca limanlarını korsanlara açıyor ve tersanelerde korsan tekneleri inşa ediyorlardı⁷⁷. Strabon'un Side hakkındaki bu ifadelerine rağmen, Servilius bölgeye intikal ettikten sonra bile, her nedense kent Romalılar tarafından herhangi bir şekilde cezalandırılmamıştır⁷⁸.

Servilius, Küçük Asya'ya geldiğinde işe öncelikle Zeniketes'in kontrolündeki Attaleia⁷⁹ gibi korsanları destekleyen ve onlarla işbirliği içinde olan Batı Pamphylia kentlerini acımasızca cezalandırmakla başladı⁸⁰. Sonra ağır ve iyi donanımlı gemileriyle korsanların hafif ve yakalanması zor teknelerini ele geçirdi. Fakat Doğu Lykia ve Pamphylia sahillerini korsanlardan arındırmakla yetinmedi. Onların ikamet ettikleri güzlu kentleri de yaktı⁸¹.

73 Flor. epit., I. 41. 4. Daha detaylı bilgi için bk. Souza 1999, 128 vd.

74 Brunt 1971, 452; Sherwin-White 1984, 154, 157 dn. 33; Sherwin-White 1994, 232. Servilius, Roma'dan gelirken getirdiği askerlerle önce Cilicia'daki *legio*'larla birleşti; daha sonra da -belki de- Küçük Asya eyaletinden de yardım alarak beş *legio*'luk kapsamlı bir ordu meydana getirdi. Servilius'un elindeki *legio* sayısı için ayrıca bk. Kallet-Marx 1995, 295 vd. dn. 11; Souza 1999, 128.

75 Servilius'un Küçük Asya'da karaya çıktıgı yer, her ne kadar Kilikia olarak adlandırılsa da, gerçekte Pamphylia sahili olsa gerektir. Çünkü Kilikia Trakheia Bölgesi o sıralar Kilikia'lı korsanların ana üssüydi ve onların hakimiyeti altındaydı. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Eutr., VI. 3; Sherwin-White 1994, 232.

76 Strab., XII. 7. 2 c. 570.

77 Strab., XIV. 3. 2 c. 664. Sideliler'in yaptıkları kötü işler arasında bulunan, korsanlarla ticaret yapmaları ve onlara limanlarını açmaları, sadece kolay köle elde ettikleri için değildi; tutnak ihracatı onlara mal bakımından zengin ve geniş olan *agora*'larında yaptıkları ticaretten daha çok çıkar sağladığından, onlara her şeyden daha çekici geliyordu. Aynı zamanda korsanların denizlerden elde ettiği ganimetler de Side pazarlarında alıcı buluyordu. Böylelikle Side kisa zaman içinde Akdeniz'in en önemli pazar yerlerinden biri haline geldi ve hem korsanların, hem de tüccarların uğrak yeri oldu.

78 Sideliler'in Servilius'un seferi sırasında Romalılar tarafından cezalandırılmaması, Pamphylia'nın en önemli iki liman kentinden biri olan Side'nin İ.O. 85 yılında, Sulla'nın *legatus*'u Lucullus'a, Mithridates'e karşı savaşmak üzere gemi ve erzak tedarik etmiş olmasıyla açıklanabilir. Belki de bu yüzden, Appianos (App. *Mithr.*, 56)'da Pamphylia'yı Lucullus'a yardım eden bölgeler arasında saymaktadır. Öyle ki, Sideliler'in otonomilerini korudukları, İ.O. 36 yılına kadar devam eden bağımsız gümüş sikke darplarıyla sabittir (*BMC Lycia* 146. 20 vd.; Bosch 1957, 42 vd. dn. 155). Aynı şekilde Pamphylia'nın diğer limanı Attaleia ise, gerek Lucullus'a yardım etmemesi, gerekse korsanların kontrolü altında olmasından dolayı (Strab., XIV. 5. 7 c. 671), Servilius tarafından ele geçirilerek cezalandırılmış ve Pompeius zamanında toprakları *ager publicus* ilan edilerek satılmış olsa gerektir (Cic. *leg. agr.*, I. 5, II. 50). Daha detaylı bilgi için bk. Ormerod 1922, 36.

79 Cic. *leg. agr.*, I. 5, II. 50.

80 Strab., XIV. 5. 7 c. 671; ayrıca bk. Cic. *Verr.*, II. (4) 10. 21, Cic. *leg. agr.*, I. 5, II. 50; daha detaylı bilgi için bk. Ormerod 1922, 36; Maróti 1989, 311 vd.

81 Liv. *perioch.*, 93; Eutr., VI. 3; Oros. *hist.*, V. 23. 21; Flor. *epit.*, I. 41. 5-6; ayrıca bk. Keyser 1997, 74 vd.

Doğu Lykia'nın önemli liman kentlerinden Phaselis⁸² ve Korykos'u⁸³ da, hem denizden, hem de karadan muhasara altına alarak zapt etti. Daha sonra Tauros Dağları'nın yamaçlarındaki Olympos Dağı'yla aynı adı taşıyan, Lykia'daki korsanların kralı Zeniketes'in müstahkem kentini⁸⁴ abluka altına aldı⁸⁵. Uzun süren bir kuşatmadan sonra kent ve kale düştü. Fakat Zeniketes, Romalılar'ın eline düşmektense kendisini ailesiyle birlikte ateşe verdi⁸⁶. Her açıdan güçlü, zengin ve çok eski bir kent olan Olympos'un düşmesiyle⁸⁷ Servilius, Doğu Lykia ve Batı Pamphylia bölgelerinde Zeniketes'e ait olan ve onu destekleyen bütün yerleşimleri ele geçirmiş oldu⁸⁸.

Bunun üzerine Servilius, Kilikialı korsanlarla onların Tauros'ların her iki yakasında kurdukları kaleler ve bölgede haydutluk yaparak huzursuzluk kaynağı olan kavimler üzerine yürüdü. Korsanlarla yaptığı deniz savaşlarında tam donanımlı ağır gemileri vasıtasiyla üstün geldi ve onları Kilikia sularından kovdu⁸⁹. Romalılar sonunda, korsanların karadaki üslerini yok etmenin zorunluluğunu kavrıldıklar. Bu yüzden Servilius korsanların ana üssü Kilikia Trakheia sahilleri boyunca korsanlara ait olan kalelerin çoğunu yıktı⁹⁰. Daha sonra da bölgenin hinterlandındaki kabilelere karşı seferler düzenledi. Bununla da yetinemeyen Servilius, Tauros Dağları'nın kuzeyinde Lykaonia Bölgesi'nde yer alan Isaurike yöresine yöneldi. Çünkü, söz konusu yörede aynı ismi taşıyan ve kendilerine tabi birçok köye sahip, birine "eski" (*vetus*), diğerine ise, "yeni" (*nova*) Isaura denen; Isauria'liların iyi tahkim edilmiş iki müstahkem yerleşimi bulunuyordu. Her iki yerleşim de haydut yatağıydı ve gerek civar kentler, gerekse Romalılar için devamlı huzursuzluk kaynaşıyordı⁹¹. Servilius önce onları Romalılar'ın hakimiyetini kabul etmeye zorladı. Isauria'liların direnmesi üzerine Tauros'ları aşarak Lykaonia'ya girdi⁹². Çok çetin geçen savaşlardan sonra Isauria halkını yendiği ve kentlerini ele geçirdiği için, kazandığı zaferden dolayı *Isauricus "Isauria fatibi"* unvanını aldı⁹³. Fakat bununla da yetinemeyen Servilius, dönüş yolunda ise, Isauria'nın kuzeybatısında

⁸² Cic. leg. agr., II. 50; Cic. Verr., II. (4) 10. 21; Sall. Hist., I. 127-137; Strab., XIV. 5. 7 c. 671; Flor. epit., I. 41. 5. Eutr., VI. 3; Oros. hist., V. 23.

⁸³ Sall. Hist., I. 127-137; Strab., XIV. 5. 7 c. 671; Eutr., VI. 3; Oros. hist., V. 23.

Doğu Lykia'da, Olympos ile Phaselis arasında yer alan Korykos'un lokalizasyonuna ilişkin tartışmalar ve öneriler için bk. Keyser 1997, 64 vd.; Adak 2003.

⁸⁴ Plutarkhos'a (Plut. Pomp., XXIV. 5) göre, korsanlar Olympos'ta bir araya gelerek gizli, kutsal ayinler yapıyor ve festivaller düzenliyorlardı. Korsanlar tarafından tapının gören dinlerden Doğu orijinli Mithras kültü Antikçağ boyunca devam etmiştir. Daha detaylı bilgi için bk. Rauh 2000, 153 dn. 18.

⁸⁵ Strabon'a (Strab., XIV. 5. 7 c. 671) göre, korsan kralın tahkimli kalesinin yer aldığı Olympos Dağı'ndan bütün Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Milyas görülebilmekteydi.

⁸⁶ Strab., XIV. 5. 7 c. 671.

⁸⁷ Cic. Verr., II. (2) 21. 56; Sall. Hist., I. 127-137; Strab., XIV. 5. 7 c. 671; Flor. epit., I. 41. 5; Oros. hist., V. 23; ayrıca bk. Strab., XIV. 3. 3 c. 665.

⁸⁸ Cic. leg. agr., I. 5; II. 50; Sall. Hist., I. 127-137; Strab., XIV. 5. 7 c. 671; Eutr., VI. 3.

⁸⁹ Liv. perioch., 90; Flor. epit., I. 41. 5-6; Amm. Marc., XIV. 8. 4.

⁹⁰ Strab., XII. 6. 2 c. 569; Flor. epit., I. 41. 5; Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Liv. perioch., 90, 93; Vell., II. 39. 2; Amm. Marc., XIV. 8. 4; Eutr., VI. 3; Oros. hist., V. 23. 21; Festus Brev., XII. 3; Daha detaylı bilgi ve tartışmalar için ise bk. Ormerod 1922, 37; Magie 1950, 288 vd. dn. 22.

⁹¹ Strab., XII. 6. 2 c. 569.

⁹² Böylelikle Servilius, Tauros'ların üzerine ve arka kısımlarına sefer yapan ilk Romalı general oldu (Eutr., VI. 3; Oros. hist., V. 23. 22). Ayrıca bk. Festus Brev., XII. 3.

⁹³ Liv. perioch., 93; Flor. epit., I. 41. 5; Frontin. strat., III. 7; Eutr., VI. 3; Festus. Brev., XII. 3; ayrıca bk. Strab., XII. 6. 2 c. 569; Vell., II. 39. 2; Ormerod 1922, 44 vd.; Hall 1973, 568 vd.; Keyser 1997, 68 vd.

yer alan Pisidia Bölgesi'nin⁹⁴ bir yöresi olan Oroanda ve yerleri henüz bilinmeyen Aperensis ve Gedusanus dolaylarına⁹⁵ sefer düzenleyerek oraları da Roma hakimiyetine kattı⁹⁶.

Üst üste kazandığı deniz ve kara savaşlarından sonra, önceleri sadece Romalılar'ın sınırlı sayıda gemi ve asker bulundurdukları Cilicia Eyaleti'ni bütün Batı Tauros'lari yani, Kilikia Trakheia ve Pamphylia sahillerini Pisidia ve Lykaonia'nın bazı yörelerini de içine alacak şekilde genişletti. Korsanları bahane ederek Kilikia'da bir donanma üssü kurdu. Ayrıca Roma'nın bu bölgeden Küçük Asya'nın iç bölgelerine doğru yapabileceği bir sefer için askeri bir yol ve güvenlik ağı oluşturdu. Böylelikle Romalılar için Kilikia üzerinden Lykaonia'ya ve Kappadokia'nın güneyine; oradan da Pontos Bölgesi'ne kadar giden güvenli bir yol açılmış oldu⁹⁷. Bu bakımdan Kilikia, Küçük Asya'daki Roma hakimiyetinin başlıca geçit yeri; Kilikia valisi de Kappadokia'nın muhafizi ve Roma'nın Armenia, ya da Pontos'a karşı yapacağı herhangi bir hareketin komutanı haline geldi⁹⁸. Böylelikle Servilius, İ.O. 78-74 yılları arasında beş yıl içinde (*quinquennium*)⁹⁹ bölgeyi belirli ölçüde korsanlardan ve haydutlardan temizleyerek Kilikia'yı Roma'nın Küçük Asya'daki stratejik açıdan önemli eyaletlerinden biri haline getirdi.

Servilius, yak. İ.O. 74 yılında Roma'ya dönerken görkemli bir *triumphus* düzenledi¹⁰⁰. Ele geçirdiği kentlerdeki heykelleri ve değerli eşyaları Roma'daki zafer geçitinde sergiledi¹⁰¹. Ayrıca, o zamana kadar hiçbir Romalı kumandanın yapamadığını yapıp tutsak

⁹⁴ Festus Brev., XI. 1.

⁹⁵ Bu yörelerde yaşayan insanların kimlikleri bilinmemekle birlikte, Karalitis (Karalis, Beyşehir) Gölü'nün doğusunda, Mistia (daha geç dönemlerdeki şekli Misthion) ve Pappa (daha sonraki adı Tiberiopolis) isimli kasabalarda ikamet ettikleri düşünülebilir (Ptol. geogr., V. 4. 9). Pappa, bugünkü Yunuslar Kasabası (IGRR III, 1468-1469) ve Mistia (veya Misthion) ise, Beyşehir Gölü'nün güneydoğu köşesinde, müstahkem bir kent olarak kabul edilmektedir (muhtemelen bugünkü Beyşehir'in doğusundaki Kale Dağ). Konuya ilişkin olarak bk. Hall 1959, 119-24. Oroanda'nın yeri ise, tam olarak bilinmemekte birlikte, bugünkü Seydişehir dolaylarında aranmalıdır. Çünkü Oroandalılar, İ.O. 189 yılında Roma *consul'u* Manius Vulso'nun Galatlar cezalandırmak üzere Pisidia üzerinden Galatia'ya doğru ilerlediği sırada, ona 200 *talanta* haraç vererek kentlerini kurtarmışlardı (Liv., XXXVIII. 18. 2; 19. 1; Polyb., XXI. 42. [46]. 2). Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Plin. nat., V. 23-24, 94, 43, 147; IGRR III, 309; Ormerod 1922, 47 vd. dn. 3-6; Magie 1950, 290 dn. 25; Keyser 1997, 65 vd.; Arslan 2000a, 100 dn. 389.

⁹⁶ Cic. leg. agr., II. 50.

⁹⁷ Roma İmparatorluk Dönemi'nde de geliştirilerek kullanılan bu yol *Itineraries* ("askeri" yürüyüş yolları) olarak adlandırılmış olup Pamphylia'nın Side kentinden başlayıp, Pappa (Yunuslar Kasabası) üzerinden Ikonion'a (Konya) ulaşıyordu (Sherwin-White 1984, 155 vd.; Sherwin-White 1994, 233 dn. 2). Ayrıca bk. Kallet-Marx 1995, 296 dn. 16.

Yukarıda sözü edilen askeri yola ilişkin olarak ayrıca bk. Oros. hist., V. 23. 22; Eutr., VI. 3; Festus Brev., XI-XII. 3; Keyser 1997, 76 dn. 61.

⁹⁸ Konuya ilişkin olarak bk. Sall. Hist., II. 47. 7.

⁹⁹ Cic. Verr., II. (3) 90. 211. Bununla birlikte geç dönemde tarihçilerinden Eutropius (Eutr., VI. 3) ve Orosius'a (Oros. hist., V. 23) göre, Servilius'un seferi, İ.O. 78-75 yılları arasında gerçekleşti ve üç yıl (*triennium*) sürdü. Livius (Liv. perioch., 90)'da, Servilius'un Kilikia'ya gönderilmesini yak. İ.O. 79/78 yılına; (Liv. perioch., 93)'te ise, Kilikia'yı ve Isaurialılar'ı Roma boyunduruşuna alarak korsanların birçok kentini ele geçirmesini yak. İ.O. 75/74 yılına tarihlemektedir. Bununla birlikte Florus (Flor. epit., I. 41 4-5)'te, Servilius'un korsanlarla savaşırken ağır ve tam donanımlı gemilere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu bakımdan Ormerod'a (Ormerod 1922, 37 vd.) göre, Servilius, İ.O. 78 yılını korsanlara karşı yapacağı seferin hazırlıklarını tamamlamakla ve İ.O. 74 yılını ise, ele geçirdiği bölgeleri düzenlemekle geçirmiştir. Bu yüzden geç dönemde yazarlarından Eutropius (Eutr., VI. 3) ve Orosius (Oros. hist., V. 23), Servilius'un seferini 3 yılla sınırlarken, onun korsanlara ve haydutlara karşı savaştığı İ.O. 77-75 yılları arasındaki dönemde bahsediyor olsa gerektirler. Daha detaylı bilgi için bk. Ormerod 1922, 36 vd.; Magie 1950, 287 dn. 17; Souza 1999, 128 vd.

¹⁰⁰ Oros. hist., V. 23; Festus Brev., XII. 3.

¹⁰¹ Cic. Verr., II. (1) 21. 57, (5) 26. 66.

korsanları zincire vurarak zafer alayında teşhir etti. Bu bakımdan, o İtalya'ya ayak bastıktan sonra Roma'ya doğru ilerlerken sadece yolu üzerindeki kasabaların halk değil bütün civar kentlerdeki ahali toplanarak Kilikia'lı korsanları görmeye geldi. Roma'daki zafer geçidi ise, uzun süre konuşuldu ve halkın hoşuna gitti. Çünkü Servilius, bir zamanların korkulan Kilikia, Pamphylia, Lykia ve Isauria haydutları ile korsanlarını Roma'da zincirler içinde, halkın gözleri önünden geçirerek infaz etmeye götürmüştü¹⁰². Böylece Publius Servilius kendi çabasıyla birliklerini toplayarak, bilgeliği ve kahramanlığı sayesinde; ayrıca Doğu Lykia ve *provincia Cilicia*'da yaptığı saygın işler dolayısıyla Roma'nın onurlu kahramanları arasında yerini aldı¹⁰³.

Servilius'un, gerek Kilikia Trakheia, Pamphylia ve Doğu Lykia'daki korsanlar, gerekse Tauros'ların eteklerinde yaşayan asi kavimler üzerine düzenlediği seferler genel olarak başarıyla sonuçlanmış olsa da bu mücadelede Roma açısından kalıcı bir başarı sağlamadı¹⁰⁴. Servilius her ne kadar korsanları Kilikia'dan uzaklaştırmış, konuşlandıkları kalelerden bazılarını yıkmış ve hem kara, hem de denizde onlara karşı başarıyla çarpılmış olsa da onun bölgeden ayrılmasiyla birlikte yörende korsan ve haydutluk faaliyetleri tekrar baş gösterdi. Bu yüzden Appianos¹⁰⁵, Servilius'un Kilikia'lı korsanlara karşı yaptığı seferin, korsanlar üzerinde budanmış bir ağaç etkisi yarattığını; yani onların daha da serpilip güçlenmelerine neden olduğunu iddia etmektedir. Çünkü, Servilius'un önünden kaçan korsanlar ve Kilikia'daki haydutlar daha büyük bir cesaretle mücadelelerini sürdürdürlər¹⁰⁶. Bunun üzerine, İ.O. 75 yılı *consul*'larından Lucius Octavius, İ.O. 75/74 yılında Roma'nın Cilicia *proconsul*'u olarak, bir bakıma Servilius'un yarı bırakıldığı işi tamamlamak üzere bölgeye gönderildi¹⁰⁷. Ancak Octavius, Kilikia'ya geldikten kısa süre sonra Tauros'ların güney kıyıları hinterlandındaki kabilelerle (belki haydutlarla?) girdiği bir çatışma sırasında öldürüldü¹⁰⁸.

Bu yüzden, Küçük Asya sahillerindeki korsan saldıruları artarak devam etti. Bu duruma verilebilecek en güzel örnek, İ.O. 75/74 yılı kişinda (*hibernis iam mensibus*)¹⁰⁹ retorik eğitimi almak üzere Rhodos'a giden "Genç" Iulius Caesar'in, tam donanımlı sayısız gemileriyle halen denizlerin hakimi olan Kilikialı¹¹⁰ korsanlar tarafından Miletos ile Halikarnassos arasında yer alan Phamakussa Adası açıklarında esir edilmesidir¹¹¹. İ.O. 75/74 yılı Küçük

¹⁰² Cic. Verr., II. (5) 26. 66.

¹⁰³ Cic. Verr., II. (1) 21. 56, II. (3) 71. 168, 90. 210; II. (4) 38. 82; Cic leg. agr., I. 5; II. 50. Servilius'un, Cilicia *proconsul*'luğundan ötürü Roma'da kazandığı üne ve itibara ilişkin olarak ayrıca bk. Cic. Leg. Man., XXIII. 68; Vell., II. 39. 2; Amm. Marc., XIV. 8. 4.

¹⁰⁴ App. Mithr., 93.

¹⁰⁵ App. Mithr., 93; konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Flor. epit., I. 41. 4-6.

¹⁰⁶ Cassius Dio'ya (Dio. Cass., XXXVI. 23. 2-3) göre, Romalılar Akdeniz'deki korsanlık faaliyetlerini önceleri gerektiği kadar önemsemeydiler. Zaman zaman korsanlar üzerine donanmalar ve generallerini göndererek, kısa vadeli yörensel başarılarla yetindiler. Böylelikle özellikle Doğu Akdeniz'de korsanlık faaliyetleri İ.O. I. yüzyılda artarak devam etti. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Flor. epit., I. 41. 6; Souza 1999, 148.

¹⁰⁷ Sall. Hist., II. 98. 10.

¹⁰⁸ Plut. Luc., VI. 1; ayrıca bk. Pohl 1993, 270 vd.

¹⁰⁹ Suet. Iul., IV. 1.

¹¹⁰ Plutarkhos (Plut. Caes., II. 1)'de, Kilikia'lı korsanları en cani (öldürücü) insanlar olarak tanımlamaktadır.

¹¹¹ Plut. Caes., I. 4; Suet. Iul., IV. 1; Vell., II. 41. 3; Val. Max., VI. 9. 15. Daha detaylı bilgi için bk. Ward 1977, 26 vd.; Kallet-Marx 1995, 300 dn. 34; Souza 1999, 140 vd.

Asya valisi Marcus Iunius Iuncus'un kendisini kurtarmak üzere hiçbir çabada bulunmaması üzerine, Caesar adamlarını Miletos'a göndermiş ve 50 *talanta* tutarındaki fidyeyi korsanlara vererek tekrar özgürlüğüne kavuşmuştur. Fakat daha sonra, Miletos'luların da yardımıyla hemen bir donanma oluşturarak korsanlara saldırmış ve onları ele geçirmiştir. Bunun üzerine korsanların tutsağıyken onlara her zaman söylediğgi gibi -bu esnada korsanlar onun şaka yaptığıni sanarak Caesar'a gülüyordular- hepsini çarmiha gerdirmiştir¹¹².

Ancak bu sırada, Roma'nın kendi sahilleri de dahil olmak üzere hemen bütün doğu eyaletleri korsan tehdidi altındaydı. Bu yüzden, İ.O. 75 yılı Roma *consul'lar*ından Gaius Cotta söylevlerinde¹¹³, Roma'nın dört bir yandan düşmanları tarafından sıkıştırıldığı iddia ediyor, özellikle Romalıların Akdeniz'deki deniz gücünün ne kadar zayıfladığını vurguluyordu. Bu durumun nedenini ise, son zamanlarda, Romalıların Akdeniz'in güvenliğini sağlamak üzere denizlerde tuttuğu donanmanın oldukça küçülmüş olmasına bağlıyor¹¹⁴. Bu bakımdan Akdeniz'deki deniz ticareti zayıflıyor, dahası Roma'nın bile erzak edinmesi güçleşiyordu. Diğer bir sorun ise, Pontos Kralı VI. Mithridates'in gittikçe güçlenmesi ve Küçük Asya'yı ikinci kez istila etme hazırlığı içinde olmasıydı. Bu durum Romalıların Küçük Asya ve Cilicia eyaletlerinde büyük ordular bulundurmasına neden oluyordu¹¹⁵. Birinci Mithridates-Roma Savaşı sırasında korsanlar Pontos kralına önemli yardımlarda bulunmuşlardı. Olası bir savaş -Üçüncü Mithridates-Roma Savaşı- sırasında ise, korsanların gene Pontos kralının yanında olacağı aşikardı. Belki de bu yüzden Romalılar, yak. İ.O. 75/74 yılında *'praetor'* Marcus Antonius'u sınırsız yetkilerle¹¹⁶ (*imperium infinitum*) donarak Akdeniz'deki korsanlar ve Pontos müttefiklerinden Krete Adası üzerine gönderdiler¹¹⁷. Krete'liler, belki kendileri de korsan oldukları için Mithridates-Roma Savaşları boyunca Pontos kralını desteklemişler ve yeri geldiğinde O'na paralı asker sağlamışlardır¹¹⁸. Böylelikle, bir yandan Doğu Akdeniz'deki korsan tehdidine son vermeye çalışırken, diğer yandan da söz konusu korsanların ve Krete Adası'nın olası bir Mithridates-Roma Savaşı sırasında tekrar Pontos kralıyla birleşmesini engellemek istiyorlardı¹¹⁹.

¹¹² Plut. Caes., II. 1-4; Suet. Iul., IV. 2; Vell., II. 41. 3- 42. 3. Suetonius'a (Suet. Iul., LXXIV. 1) göre, Caesar korsanlara onları çarmiha gereceğini söylediğii için sözünde durmuş ve hepsini Pergamon'da haç şeklindeki darağacına çaktırmıştır. Ancak, gene de korsanlara acidigi ve ölmeden önce fazla eziyet çekmelerini istemediği için ilkin boğazlarını kestirmiştir. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Polyain. Strat., VIII. 23. 1; Vall. Max., VI. 9. 15.

¹¹³ Sall. Hist., II. 47. 6; ayrıca bk. App. civ., I. 111.

¹¹⁴ Sall. Hist., II. 47. 7.

¹¹⁵ Sall. Hist., II. 47. 6-7.

¹¹⁶ Vell., II. 31. 2-3. M. Antonius'u da Romalılar, büyük bir ihtimalle İ.O. 67 yılında Pompeius'a verilen *imperium* gibi (Plut. Pomp., XCIV. 1-2), karada kıydan 400 *stadia*'lık uzaklığa kadar tam bir yetkiyle komutan olarak atadılar (Souza 1999, 142 dn. 190).

¹¹⁷ Liv. *periogh.*, 97; Cic. *Verr.*, II. (3) 91. 213. Plut. *Ant.*, I. 1; Flor. *epit.*, I. 42. 1-2; Vell., II. 31. 3. Fakat M. Antonius korsanlar karşısında dikkate değer bir başarı sağlayamadı. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Sall. Hist., frg. III. 2M, 6M; Magie 1950, 293 dn. 29-30; Souza 1999, 141 vd.

¹¹⁸ App. Sic., VI. 1; Flor. *epit.*, I. 42. 1.

¹¹⁹ App. Sic., VI. 1.

Fakat M. Antonius, hem ada açıklarında yaptığı deniz savaşlarında, hem de kara muhabebelerinde ve kent kuşatmalarında yeterli başarı sağlayamamış ve korsan Lasthenes komutasındaki Krete'liler tarafından çeşitli kereler bozguna uğratılmıştı¹²⁰. Bununla birlikte Krete'lilerle bir anlaşma yapmış¹²¹ ve *Creticus "Krete fatibi"* unvanını almıştır¹²².

Lex Gabinia; Pompeius'un Korsan Seferi ve Sonuçları

İ.Ö. 67 yılında Akdeniz'de korsanlık faaliyetleri son haddine ulaşmıştı¹²³. Öyle ki korsanlar neredeyse bütün Akdeniz'e hakim olmuşlardır. Özellikle Anadolu'da ikamet eden insanlardan bazıları Mithridates-Roma Savaşları nedeniyle geçim kapılarının kapandığı ve büyük bir sefalet içine düştükleri için korsan olmaya karar vermişlerdi. Önce haydutlar gibi, *hemiolia'¹²⁴ (*ἡμιολία*) daha sonra da *trieres'¹²⁵ (üç sıra kürekli savaş gemisi), aynı organize bir donanmanın generallerini andıran korsan şefleri yönetiminde, filolar halinde seyrederek, kara yerine denizi haraca bağlamışlardır¹²⁶. Bazen kent yurttaşları içinden en zenginlerini kaçırıp onları sığınaklarına götürüyor ve halktan fidye istiyorlardı¹²⁷. Bununla birlikte limanlara ve sahil kentlerine akın düzenlemekten de geri durmuyorlardı. Çiftlik evlerini ve tarlaları yaktıktan sonra yakmakla kalmıyor, tahlkim edilmiş kalelere saldırıyor, kentleri dahi kuşatarak kalelerine büyük zararlar veriyor, duvarlarını yıkıyor, şehirleri yağmaladıktan sonra yakıyor halkı ise, köle olarak Delos ve Rhodos gibi açık**

¹²⁰ Florus'a (Flor. epit., I. 42. 2-3) göre, M. Antonius, Krete seferine çıkarken kendisine ve ordusuna çok güvendiği için yanına silahтан çok zincir almasının cezasını, İ.Ö. 72 yılında Lasthenes komutasındaki Krete'liler tarafından yenilerek çekmiştir. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Diod., XL. 1; Sall. Hist., frg. III. 2M, 6M, 8; App. Sic., VI. 1. Livius (Liv. perioch., 97) ise, M. Antonius'un bu savaşta öldüğünü belirtmektedir ki; bu durum yanlıştır.

¹²¹ Diodorus'a (XL. 1. 1-2) göre, söz konusu anlaşma Romalılar tarafından kabul görmemiş; Appianos'a (Sic. VI. 1-2) göre ise, yeni anlaşma koşullarını da Krete'liler kabul etmemişlerdir. Daha detaylı bilgi için bk. Diod., XL. 1. 3; Cass. Dio., XXX-XXXV. frg. 111. 1-3; ayrıca bk. Souza 1999, 141 vd.

¹²² App. Sic., VI. 1-2; Plut. Ant., I. 1.

¹²³ App. Mithr., 91; Flor. epit., I. 41. 1. Appianos'a (App. Mithr., 92) göre, Birinci Mithridates-Roma Savaşı'nda Mithridates Küçük Asya Eyaleti'ni ele geçirmiştir; fakat Hellas'a gönderdiği orduların art arda Sulla tarafından yenilmesi üzerine, bu eyaleti uzun zaman elinde tutamayacağını anlamıştır. Bu yüzden eyaletin bir bölümünü yağmalamış ve denize korsanlar yollamıştır. Korsanlar ise, başlangıçta halkı hırsızlar gibi tedirgin ederek birkaç gemiyle dolasıp durmuşlardır; daha sonra yaptıkları işten büyük kazanç sağladıklarını fark edince, korsanlıktan vazgeçmemiştirlerdir. Hatta Pontos kralı, Birinci Mithridates-Roma Savaşı'nda yenilip, Sulla'yla barış yapıp yurduna döndükten sonra bile korsanlar Anadolu sahillerinde korsanlık faaliyetlerine devam etmişlerdir. Ayrıca bk. App. Mithr., 63; Plut. Pomp., XXIV. 1.

¹²⁴ Bir buçuk sıra kürekli gemi.

¹²⁵ *Trieres*, İ.Ö. VI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren uzun bir süre en çok kullanılan savaş gemisi niteliğindeki yeni bir tekne türüdür. Bu tekneye Latince'de *triremis* adı verilmektedir. Kelime anlamı itibarıyle "üç sıra kürekli" demek olan söz konusu hızlı savaş gemilerini, o çağın "destroyerleri" olarak kabul edebiliriz (ayrıca bk Landels 1996, 157 vd.; Casson 2002, 62 vd.).

Trieres'lerin uzunlukları 35-40 metre arasında değişmekte olup genişlikleri 5-6 metre kadardı. Su altındaki derinlikleri yaklaşık 1 metre, deniz seviyesinden yükseklikleri ise, mümkün olduğu ölçüde suya yakındı. Söz konusu yassi ve uzun teknelerdeki kürek sıraları deniz seviyesinin öyle yakınından başlıyordu ki; dalgalar en alt sıranın ancak bir karış altında kalyordu. Her bir *trieres*'te 170 kürekçi (*epikopoi* [*ἐπίκοποι*]); 8-10 tane tayfa (*nautai* [*νούται*]), ayrıca ağır silahlı askerler (*boplitai* [*όπλίται*]) ve mancınıklardan (*spabendonetai* [*σφενδονῆται*]) oluşan, sayıları 14 ile 30 arasında değişen deniz askeri (*epibatai* [*ἐπιβάται*]) bulunmaktaydı. Her tekneyi bir gemi kaptanı (*triērarkhos* [*τριέραρχος*]) donanmayı ise, amiral (*nauarkhos* [*ναυάρχος*]) kumanda etmekteydi (Casson 2002, 67).

¹²⁶ App. Mithr., 92; Plut. Pomp., XXIV. 1-2; Cass. Dio., XXXVI. 20. 1-4, 21. 1-2; Flor. epit., I. 41. 2-3.

¹²⁷ App. Mithr., 92-93; Plut. Pomp., XXIV. 4.

pazarlarda satıyorlardı¹²⁸. Knidos, Kolophon, Klazomenai, Iasos gibi birçok kent, Samos, Delos ve Samothrake gibi sayısız ada ve Klaros, Didyma, Epidauros gibi onlarca tapınak, ne tanrılarından korkan ne de insanların iyi anısına saygıları olan korsanlar tarafından yağmalanmıştı. Ayrıca korsanların korkusundan birçok ada boşaltılmış ve sahil kentleri terk edilmişti¹²⁹.

Korsanların en önemli sığınakları, ortak demir atma ve kamp kurma yeri olarak seçikleri, Kilikia'nın Dağlık diye adlandırılan (Kilikia Trakheia) yöresiydi. Kilikia'nın dik yamaçlı, limansız ve yüksek dağlar arasında kalan bu kısmında bir araya geldikleri küçük kaleleri, limanları, issız adaları ve başka barınakları vardı¹³⁰.

Deniz savaşlarında Roma *consul* ve generallerini dahi yemişlerdi¹³¹. Bunların arasında yendikleri Sicilia valisi de vardı. Hiçbir denizde güvenlik içinde dolaşılamıyordu. Kara ise, ticaret ilişkileri olmadığından pek elverişli değildi. Roma kenti de, artık uyrukları ve bağışıkları gibi bu felaketi tüm canlılığıyla hissediyordu. Mısır'dan düzenli olarak Roma'ya gönderilen tahlil yüklü gemiler bile korsanlar tarafından ele geçirilmeye başlamıştı. Bu durum kısa süre içinde Roma *forum'*larında hububat sıkıntısı ve yokluğu şeklinde kendini gösterdi. Roma, nüfusunun kalabalık olması nedeniyle de açlık çekiyor ve gün geçtikçe yıpranıyordu¹³². Ticaret durmuştu¹³³. Artık Romalılar bile korsanların insafına kalmışlardı. Karaya ve denize dağılmış, korsanlık yapmalarını gerektirmeyecek sabit malları olmayan, sadece önlerinde korsanlık etme şansları bulunan bu denli büyük bir orduyu ortadan kaldırmak Romalılar'a büyük ve zor bir iş gibi görünüyor. Ne gözle görülen, ne elle tutulabilen bir yanı, ne de yasası olan bu savaş şimdiye dek hiç rastlanmamış bu bambaşka özelliği dolayısıyla korku ve şaşkınlık uyandırıyordu¹³⁴. Murena onlara saldırmıştı; ama anılmaya değer hiçbir şey başaramamıştı. Ondan sonra aynı şeyi Servilius Isauricus da yapmıştır. Ancak söz konusu durum korsanlar üzerinde budanmış bir ağaç etkisi göstermiş, onların daha da serpilip güçlenmelerine neden olmuştur¹³⁵.

¹²⁸ App. Mithr., 92-93; Cass. Dio., XXXVI. 21. 2-3; ayrıca bk. Strab., XIV. 5. 2 c. 668.

¹²⁹ Cic. Leg. Man., XI. 31-XII. 35, XVIII. 54-XIX. 57; App. Mithr., 63, 92-93. Plutarkhos (Plut. Pomp., XXIV. 4-5) de, Akdeniz'deki korsanların 1.000'den fazla gemiye sahip oldukları, şimdiden 400'den fazla kenti ele geçirerek yağmaladıklarını ifade etmektedir. Ayrıca Klaros, Didyma ve Samothrake'deki kutsal alanları; Hermione'deki Khthonia; Epidauros'taki Asklepios, Isthmos, Tainaron, Kalauria'daki Poseidon; Aktion ve Leukas'taki Apollon ile Samos Adası, Argos ve Lakinion'daki Hera tapınaklarının korsanlar tarafından yağmalandığını belirtmektedir. Cicero ise, Roma *Senatus'*unda sunulan bir yasa tasarısının lehine verdiği bir konuşturmadır (Civ. Leg. Man., XI. 31-32), ölüm ya da kölelik riskini göze almadan Roma'da kimsenin denize açılmadığını; Romalılar'ın ihmalkarlığından dolayı eyaletlerin korsan kaynadığını ve Roma'nın korsanlar karşısında ne kadar aciz kaldığını birçok örnekle dile getirmektedir.

¹³⁰ Korsanlık felaketi Appianos'a (App. Mithr., 92-93) göre, Mithridates-Roma Savaşları'nın sertliğini ve uzunluğunu göz önünde bulunduran Kilikia Trakheia'larda başlamıştı -bu nedenle korsanlara Kilikialılar deniyordu. Daha sonra da Syria, Kypros, Pamphylia ve Pontos Bölgesi halklarıyla devam etmiş; sonunda tüm doğu insanların, kötülüklerle maruz kalmaktansa kötülük etmemeyi yeğlemeleri ve bunun için de kara yerine denizi seçmeleriyle ortaya çıkmıştı. Böylece kısa sürede korsanların sayıları on binleri bulmuş ve korsanlık sadece doğudaki sularda değil Herakles Sütunları'na (Cebelitarık Boğazı) kadar tüm Akdeniz'e yayılmıştı. Ayrıca bk. App. Mithr., 119.

¹³¹ App. Mithr., 93; Cic. Leg. Man. XII. 33.

¹³² Cic. Leg. Man., XVII. 53; App. Mithr., 91, 93; ayrıca bk. Liv. perioch., 99; Cass. Dio., XXXVI. 21. 1-2, 22. 1-2, 23. 1-2.

¹³³ Plut. Pomp., XXV. 1; ayrıca bk. Cic. Leg. Man., XII. 32.

¹³⁴ App. Mithr., 93; Cass. Dio., XXXVI. 3.

¹³⁵ App. Mithr., 93-94; ayrıca bk. Cass. Dio., XXXVI. 35. 2-3; Flor. epit. I. 41. 4-6.

Şimdi korsanlar büyük bir aldırmazlık ve küçümsemeyle İtalya'nın tüm kıyılarını, Romalılar'ın en önemli limanlarından Brundisium'u; hatta Ostia'yı yağmalayabiliyorlardı¹³⁶. Sicilia, Campania¹³⁷ ve Etruria civarlarına baskınlar düzenliyor, yolcu, ticaret, yük ve savaş gemilerini yakıyor, yolculuk etmekte olan soylu ailelerin kadınlarını yakalıyor ve kaçırıyorlardı. Kaçırdıkları kişiler arasında kendi bildirgelerini götürmekte olan iki yargıç da vardı¹³⁸. Bazen de sanki kendi vatanlarımiş gibi İtalya sahillerinde karaya çıkarak yerleşiyor ve öldürmedikleri insanları köleleriymiş gibi kullanıyorlardı¹³⁹.

Artık bu utanca ve zarara katlanamayan Romalılar, korsanlara karşı harekete geçmeye karar verdiler¹⁴⁰. İ.O. 67 yılının ilk aylarında halk *tribunus'u* (*tribunus plebis*) Aulus Gabinius, denizleri korsanlardan temizlemek üzere bir yasa hazırladı. *Lex Gabinia* yasası olarak adlandırılan bu kanun *Senatus* tarafından onandı¹⁴¹.

Romalılar, o güne kadar çok iyi bir ün yapmış olan Gnaeus Pompeius'u, üç yıllıkina Herakles Sütunları'na kadar bütün Akdeniz'de karada kıyıdan 400 *stadia*'lık uzaklığa kadar sınırsız bir yetkiyle donatarak (*imperium infinitum*) komutan olarak atadılar¹⁴². Tüm krallara, hükümdarlara, ada devletlerine¹⁴³, halklara ve kentlere, mümkün olan her şekilde Pompeius'a yardım etmeleri için mektuplar gönderdiler. Pompeius'a askeri birlikleri silah altına alabilme ve eyaletlerden para toplayabilme yetkisi verdiler. Kendi topladıkları askerlerden oluşmuş bir orduyu, ellerindeki tüm gemileri ve 6.000 Attika *talanta*'sı tutarındaki parayı da O'na verdiler¹⁴⁴ -bu onların, öylesine büyük bir deniz üzerine yayılmış, kolayca bin bir köşeye saklanabilecek çabucak geri çekilib habersizce yeniden ortaya çıkıveren bu denli büyük bir gücü yenmenin çok büyük ve zor bir iş olduğunu düşündüklerini gösteriyordu. Pompeius'tan önce hiç kimse, o güne dek Romalılar'dan böylesine büyük bir yetki almamıştı. 120.000 piyadelik kara ordusu, 4.000 atlısı, *hemiolia*'lar da sayılırsa 270 gemisi vardı. *Senatus* temsilcisi olup, komutası altına *legatus/prætor* olarak atanın 25 temsilcisi vardı¹⁴⁵. Denizleri bunlar arasında paylaştırdı. Her birinin kumandasına yeterli sayıda gemi, süvari ve piyade birlikleri tahsis etti. Kendilerine emanet edilen bölgelerde

¹³⁶ Cic. Leg. Man., XII. 33; App. Mithr., 93; Cass. Dio., XXXVI. 22. 1-2, ayrıca bk. Vell. II. 31. 2.

¹³⁷ Flor. epit., I. 41. 6.

¹³⁸ Cic. Leg. Man., XII. 32; Plut. Pomp., XXIV. 4, 6; App. Mithr., 93; Cass. Dio., XXXVI. 22. 1-2. Korsanların yakaladıkları ya da kaçırdıkları Roma vatandaşlarına yaptıkları komik ve aşağılayıcı hareketler için bk. Plut. Pomp., XXIV. 7-8.

¹³⁹ Cass. Dio., XXXVI. 22. 3-4.

¹⁴⁰ Liv. periodch., 99; Plut. Pomp., XXV. 1; App. Mithr., 93-94; Cass. Dio., XXXVI. 23. 2.

¹⁴¹ Cic. Leg. Man., XVII. 52, XVIII. 54, XIX. 57-58; Liv. periodch., 99; Plut. Pomp., XXV. 2, XXVI. 1-4; App. Mithr., 94; Cass. Dio., XXXVI. 23. 4; Vell., II. 31. 2; Ascon. pro Corn., 63-64. Gabinius'un yasa tasarısına ilişkin, Roma Senatus'unda yapılan tartışmalar ve çeşitli görüşler için bk. Plut. Pomp., XXV. 4-6; Cass. Dio., XXXVI. 23. 5-36a; Ascon. pro Corn., 63. Daha detaylı bilgi için bk. Sherwin-White 1984, 187.

¹⁴² Plut. Pomp., XXV. 2; App. Mithr., 94; Cass. Dio., XXXVI. 36a-37. 1; Vell., II. 31. 2-3; ayrıca bk. Cic. Leg. Man., XXII. 63, XXIII. 67; Liv. periodch., 99; Flor. epit., I. 41. 7.

¹⁴³ Florus'a (Flor. epit., I. 41. 8) göre, Pompeius'un bu seferine Rhodoslular önemli ölçüde katkıda bulunmuşlardır.

¹⁴⁴ App. Mithr., 94; Cassius Dio'ya (Cass. Dio., XXXVI. 1) göre, Senatus Pompeius'a istediği kadar gemi, asker, para ve savaş araç gereci alma yetkisi verdi (ayrıca bk. Plut. Pomp., XXV. 3).

¹⁴⁵ App. Mithr., 94; Plutarkhos (Plut. Pomp., XXV. 3) ve Cassius Dio'ya (Cass. Dio., XXXVI. 37. 1) göre, *legatus* (temsilci) sayısı 15 idi. Plutarkhos'a (XXVI. 2) göre, 120.000 piyade, 5.000 süvari, 500 gemi kendisine tahsis edilmişti. Pompeius, ayrıca kendisine komutan olarak *Senatus* üyelerinden *prætor*'luk yapmış 24 kişi seçmiş ve 2 kişiyi de ordunun maliye işlerinden sorumlu olmak üzere kendisine *quaestor* atamıştı.

tam yetkili olabilmeleri için içlerinden her birine *praetor* bildirgeleri verdi. Pompeius ise kralların kralı gibi, onların arasında gidip gelerek, onların kendilerine ayrılan bölgelerde kalıp kalmadıklarını, bir bölgede korsan izlerken, içlerinden birinin görevini tamamlamadan başka bir şeyle ilgilenip ilgilenmediğini görebilecekti. Korsanlara karşı koyabilmek ve onların bir araya gelmelerini engelleyebilmek için yeterli sayıda kuvvetin her zaman yerinde olması gerekiyordu¹⁴⁶.

Pompeius Akdeniz'i 13 bölgeye ayırdıktan sonra bunları komutanları arasında böülüştürdü. Her şeyi aşağıdaki gibi düzenledi: Tiberius Nero ve Manlius Torquatus'u İspanya ve Herakles Sütunları'na kumandan olarak yerleştirdi. Galia ve Liguria yakınlarındaki suları Marcus Pomponius'a bıraktı. Libya, Kyrene, Sardunia, Korsika, ve komşu adalar için Lentulus Marcellinus ve Publius Atilius'u görevlendirdi. İtalya kıyılarını, Lucius Gellius ve Gnaeus Lentulus'a verdi. Sicilia ve Adriyatik Denizi'nden Akarnania'ya kadar olan kısımdan Plotius Varus ile Terentius Varro sorumluydular. Peloponnesos, Attika, Euboia, Thessalia, Makedonia ve Boiotia'yı Lucius Sisenna'ya bıraktı. Adalar, Aigaion Pelagos (Ege Denizi) ve Hellespontos (Çanakkale) Boğazı'nın kontrolünü Lucius Lollius'a; Bithynia, Thrakia, Propontis (Marmara) Denizi ve Bosporos (İstanbul) Boğazı'ni Publius Piso'ya; Lykia, Pamphylia, Kypros ve Phoinike sahillerini Q. Metellus Nepos'a verdi¹⁴⁷. *Praetor*'ların saldırılarda bulunmaları, kendilerine ait bölgeleri savunmaları ve ellerinde tutmaları amacıyla yapılan komutanlık dağıtımları bu şekilde yapılmıştı. Böylelikle korsanları Akdeniz'de her yönden kuşatarak onlara, ne kaçabilecek, ne de sığınabilecek bir yer bırakılamıştı. Bu şekilde, komutanlarından her biri diğerlerinin önlerinden kaçan korsanları yakalayabilecekti. Ayrıca, ne korsanları kovalarken kendi üstlerinden uzağa düşecek, ne de iş bitinceye kadar yarıştayımiş gibi, aynı nokta etrafında dönüp duracaklardı¹⁴⁸. Bu plan çerçevesinde Pompeius, İ.O. 67 ilkbaharında her bir komutanını görev yerlerine gönderdi. Daha sonra da kendi donanmasıyla hepsinin çevresinde dolaşmaya başladı. Önce batı bölgelerini denetledi. Bu görevi kırk günde tamamladı. Böylelikle Roma İmparatorluğu'nun batı bölgeleri büyük ölçüde korsanlardan temizlendi¹⁴⁹. Dönüşte Roma'ya uğradı. Oradan Brundisium'a geçti¹⁵⁰. Daha sonra kırk gün içinde doğu bölgelerini de denetledi. Gidiş gelişleriin çabukluğu, hazırlıklarının yoğunluğu ve akıl almaz ünү herkesi şaşırttı. Öyle ki; önceleri Pompeius'a saldırmayı, ya da en azından giriştiği işin hiç de kolay olmadığını O'na göstermeyi tasarlayan korsanlar, çok çabuk korkuya kapıldılar. Kuşattıkları kentlere karşı yaptıkları baskınlardan vazgeçtiler ve her zamanki inlerine ve doruklarına geri çekildiler. Böylece denizler hemen hemen hiç çarpışma olmadan temizlendi ve korsanlar çeşitli bölgelerdeki valiler tarafından her yerde ele geçirildiler¹⁵¹.

Bunun üzerine Pompeius, İ.O. 67 yazında en iyi gemilerden 60 parçalık bir donanma ve çok sayıda kuşatma aletiyle Kilikia'ya doğru yelken açtı¹⁵². Pompeius korsanlar karşısında her türlü çarpışma olasılığını göz önüne almıştı. Sarp tepeleri kuşatmak için bu araçlara

¹⁴⁶ App. Mithr., 94.

¹⁴⁷ App. Mithr., 95; Flor. epit., I. 41. 9-10; ayrıca bk. Cic. Leg. Man., XIX. 58.

¹⁴⁸ Plut. Pomp., XXV. 2, XXVI. 3; App. Mithr., 95; ayrıca bk. Flor. epit., I. 41. 8, 11.

¹⁴⁹ Cic. Leg. Man., XII. 34-35; Plut. Pomp., XXVI. 4; ayrıca bk. Liv. perioch., 99; Flor. epit., I. 41. 15.

¹⁵⁰ Plut. Pomp., XXVII. 2; App. Mithr., 95; ayrıca bk. Cic. Leg. Man., XII. 35.

¹⁵¹ App. Mithr., 95; Cass. Dio., XXXVI. 37. 3-4.

¹⁵² Liv. perioch., 99; Plut. Pomp., XXVII. 3; App. Mithr., 96; Flor. epit., I. 41. 12.

gereksinimi olacağını sanıyordu. Ama hiçbir şeye gerek kalmadı. Adının ve yoğun hazırlıklarının estirdiği terör karşısında korsanların ve haydutların gözleri korktu. Bu bakımdan en azından O'na karşı koymazlarsa hoşgörülü ve müşfik davranışlarla karşılaşmayı ümit ettiler. Önce Lykia'daki Kragos (Akdağ) ve Antikragos (Boncuk Dağları)¹⁵³ gibi en önemli kaleleri ellerinde tutan korsanlar¹⁵⁴ kendiliklerinden teslim oldular. Onlardan sonra Kilikia Trakheia'da yaşayanların bir bölümünü, en sonunda da birbiri arkasından birçoğu teslim oldu¹⁵⁵. Bir grup korsan ise, birleşerek Korakesion (Alanya) açıklarında Pompeius'un donanmasıyla çarpıştı. Fakat yenilerek geri çekilmek zorunda kaldılar. Kaçanların bir kısmı Korakesion'un tahkimli kalesine ve diğer kısmı ise, kentin önlerindeki adanın kalın ve yüksek sur duvarları arkasına sığındılar. Daha sonra da, Pompeius'a elçilerini göndererek teslim olmak istediklerini bildirdiler. Böylelikle Kilikia sahillerindeki savaş kısa sürede sonuçlanmış oldu¹⁵⁶. Bütün Akdeniz ise, üç ay gibi bir zamanda büyük ölçüde korsanlardan temizlendi¹⁵⁷.

Korsanlar bütün gemilerini Pompeius'a verdiler. Teslim olurlarken bazıları tamamlanmış, bazıları henüz atölyelerde olan çok sayıda silahı da teslim ettiler. Ayrıca inşaat için olduğu kadar yelken takımları, halatlar ve gemi malzemeleri için topladıkları kereste, bronz, demir, ip, katran gibi her türlü malzemeyi de devrettiler. En sonunda çalıstırılmak üzere zincire vurulmuş, ya da fidye almak için saklanmış çok sayıda tutsağı getirip Romalılar'a verdiler¹⁵⁸. Pompeius keresteleri yaktırdı, gemileri beraberinde götürdü, korsanlar tarafından tatsak edilenleri ve zincire vurulanları evlerine gönderdi. Birçoğu

¹⁵³ Söz konusu dağların lokalizasyonlarına ilişkin görüşler ve literatür bilgisi için ayrıca bk. Takmer 2002, 35 dn. 12-13.

¹⁵⁴ Mithridates-Roma Savaşları yüzünden bir süreliğine kesintiye uğramış olsa da, Roma'nın son 25 yıldır korsanlara karşı giderek artan kararlı mücadele sonucunda korsanların bir kısmı Lykia Bölgesi'nde de aynen Kilikia'da olduğu gibi daha iç kesimlerdeki yüksek ve tahkimli mevzilerde konuşlanmış gibi gözükmeftedir (Takmer 2002, 38).

¹⁵⁵ Plut. Pomp., XXXVII. 4; App. Mithr., 96; Cass. Dio., XXXI. 37. 4-5; Flor. epit., I. 41. 13.

¹⁵⁶ Flor. epit., I. 41. 13-14. Burada şu noktayı da belirtmek yerinde olur ki: Romalıların İ.O. I. yüzyılın başından itibaren Kilikia sahillerindeki korsanlık ve bölgenin iç kısımlarındaki haydutluk faaliyetlerini bastırmak için gönderdiği komutanlar, ancak belirli ölçüde başarı sağlayabilmışlardır. Bölge sakinlerine karşı yapılan her harekat ve seferden kısa süre sonra Kilikia Trakheia, Homonaiides, Oroanda ve Isauria'da yeni direniş noktaları ortaya çıkmaya devam etmiştir. Öyle ki, Cicero (Cic. Fam., XV. 4. 8-10) bile, İ.O. 51-50 yılları arasında Cilicia *proconsul*'uken Tauros Dağları'ndaki Roma hakimiyetine karşı direnen bazı surlu yerleşimlere karşı bir harekata çıkmıştır. Belki de, kendi yaşamına pek olmayan bir şeyin; askeri başarılarının üzerinde durup, onları daha da belirginleştirmek için biraz da abartma eğilimine kapılıarak, buralara nasıl saldırdığını detaylı bir şekilde kaleme almıştır. Özellikle Kiliyalılar'ın ana yerleşimlerinden biri olan Pindenissos/Pendenissos kenti, Cicero tarafından kuşatmasına rağmen elli yedi gün dayanmıştır. Romalılar kenti, ancak bütün abluka işlemlerini ve kuşatma aletlerini devreye sokup, daha şiddetlice saldırmalarından sonra alabilmişlerdir (Cic. Att., V. 20. VI. 1; Cic., Fam. XV. 4. 8-10).

Bölgedeki direniş noktaları sanıldığından daha fazla gibi gözükmeftedir. Isauria, Homonaiides ve Oroandalılar'la Kilikia Trakheia'daki Kietai kavmi, İ.O. I. yüzyılın sonuna; hatta İ.S. I. yüzyılın ortalarına kadar Romalılar'a karşı direnişlerini sürdürmüştürlerdir (ayrıca bk. Strab., XII. 6. 3-5 c. 568-569). Daha detaylı bilgi için bk. Shaw 1990, 221 vd.

¹⁵⁷ Plut. Pomp., XXVIII. 1; ayrıca bk. Cic. Leg. Man., XI. 31-XII. 35; Liv. perioch., 99; Plin. nat., VII. 26. 97; App. Mithr., 114; Flor. epit., I. 41. 12-15.

¹⁵⁸ App. Mithr., 96. Cassius Dio'ya (Cass. Dio., XXXVI. 17. 3) göre, İ.O. 67 yılı Cilicia *proconsul*'u Marcius'un karısının kardeşi ve aynı zamanda donanma komutanı Clodius, İ.O. 67 baharında bölgeyi korsanlardan temizlemek üzere harekete geçmiş; fakat onlar tarafından esir alınmıştır. Bununla birlikte Pompeius'un bölgeye gelmesiyle ondan korkan korsanlar Clodius'u serbest bırakmışlardır.

evlerine döndüklerinde kendi mezarlarıyla karşılaştılar; çünkü herkes onların ölmüş olduğunu düşünüyordu. Pompeius kötü olduklarından değil, Roma-Mithridates Savaşları onları sefalet içinde bıraktığı için korsanlığa başlayanları, Mallos, Adana, Soli/Pompeipolis, Epiphaneia'ya veya içinde oturulmayan başka boş arazi ya da az kalabalık olan Dağlık Kilikia kentlerine yerleştirdi. İçlerinden bazıları Akhaia'daki Dyme'ye gittiler¹⁵⁹. Böylece korsanlara karşı çok zor olacağı tahmin edilen savaş Pompeius sayesinde birkaç gün içinde sona erdi. 71 gemi zorla ele geçirildi. 306 gemi korsanlar tarafından teslim edildi¹⁶⁰. Yaklaşık 120 kent, kale ve korsanların ikamet ettikleri tahkimli yerleşimler alındı ve 10.000 korsan çarpışmalar sonunda öldürüldü¹⁶¹.

Bundan sonra Anadolu'nun güney sahillerinde korsanlık dağınık bir şekilde varlığı sürdürdü. Fakat bir daha asla eski gücüne kavuşmadı. Pompeius düzenlediği bu etkili seferle denizlerin hakimiyetini Romalılar'a geri verdi¹⁶².

¹⁵⁹ Liv. periode., 99; Strab., VIII. 7. 5 c. 388, XIV. 3. 3 c. 665, 5. 8 c. 671; Plut. Pomp., XXVIII. 2-4; App. Mithr., 96; Cass. Dio., XXXVI. 37. 6; Flor. epit., I. 41. 14; Vell., II. 32. 4.

¹⁶⁰ App. Mithr., 96. Plutarkhos (Plut. Pomp., XXVIII. 2) de, Pompeius'un birçok korsan gemisini ele geçirdiğini ve bunlardan 90 tanesinin pruvalarında tunç mahmuz olduğunu kaleme almıştır. Bununla birlikte Plutarkhos'un verdiği bu sayı sadece Kilikia Trakheia'ya ilişkin olmalıdır. Çünkü Plinius'a (Plin. nat., VII. 26. 97) göre, Pompeius Akdeniz'deki korsanlara karşı savaşı sırasında onların 846 gemisinden, bir kısmını batırılmış, diğer bir kısmını ise, ele geçirmiştir.

Gene Plinius'a (Plin. nat., XVI. 3) göre, Pompeius Akdeniz'deki korsanları yendikten sonra Marcus Varro tarafından *corona aurea* (altın bir taç) ile onurlandırılmıştır (ayrıca bk. Plin. nat., VII. 26. 97, xvi. 3. 7 c). Bu çeşit bir onurlandırma Roma tarihinde yalnız, İ.O. 67 yılında Pompeius'a ve İ.O. 36 yılında, aynı zamanda korsanlara karşı da verilmiş olan Sicilia Savaşları sonunda Marcus Agrippa'ya -Augustus tarafından- verilmiştir. Söz konusu savaşlarda ele geçirilen korsan gemilerinin pruvalarındaki *rostrum'ları* (tunç mahmuzlar) sonradan Roma *forum'u*'nda sergilendiler (Plin. nat., XVI. 3. 7-8).

Korsanlara karşı savaşında Pompeius ise, amirallerinden Varro'yı başarılarından ötürü zafer çelengiyle ödüllendirmiştir (Plin. nat., III. 11. 101; VII. 30. 115; ayrıca bk. Flor. epit., I. 41. 9-10).

¹⁶¹ App. Mithr., 96. Plutarkhos (App. Pomp. XXXVII. 4) te, Romalılar'a karşı koyan korsanlardan kaç kişinin öldürüldüğünne ilişkin sayı vermemeştir. Ancak Pompeius'a karşı savaşan korsanların takip edildikleri, kuşatularak ele geçirildikleri ve affedilmez suçlarından dolayı cezalandırıldıkları belirtilmektedir (ayrıca bk. Cic. Leg. Man. XII. 35). Bununla birlikte teslim olanlar ki, sayıları 20.000'den fazlaydı, Kilikia ve Hellas'in tarm yapmaksızın uygun kentlerine yerleştirildiler. Böylelikle Pompeius, korsanlara düzgün bir yaşam için bir fırsat daha vermiş oldu. Korsanları kısa sürede temizlemesinin sırrı da aslında buydu. Onlara insanca muamele etmiş ve öldürmek yerine gemilerini ellerinden alarak onlara karşılığında toprak ve yerleşecek bir yer göstermiş (ayrıca bk. Flor. epit., I. 41. 14-15). Böylelikle korsanların çoğu kendi istekleriyle, ona teslim olarak kanunsuz yaşantılara son vermişlerdir.

Bunun yanında, şu da göz önünde tutulması gereken bir gerçeketir ki, korsanlar zaten yillardır sürdürdükleri yasa dışı işleri ve yağmaladıkları sayısız, ada, kent, tapınak; ele geçirildikleri gemi ve kaçırıldıkları insanlar sayesinde zaten oldukça zengin olmuşlardır. Bu bakımdan, bundan sonraki yaşamlarını zengin ve huzurlu bir şekilde sürdürmek istediklerinden, Pompeius'un onlara yaptığı bu teklifi seve kabul etmiş olmalıdır.

¹⁶² Plin. nat., VII. 26. 98.

Kaynakça ve Kısaltmalar

A. Modern Literatür

- Adak 2003 M. Adak, "Olympos und Korykos in Ost-Lykien", *EpigrAnat* 34 (baskıda).
- Akşit 1971 O. Akşit, *Hellenistik ve Roma Devrinde Likya* (1971).
- Arslan 2000a M. Arslan, *Antikçağ Anadolusu'nun Savaşçı Kavmi: Galatlar* (2000).
- Arslan 2000b M. Arslan, "Sulla'nın Küçükasya Politikası", *ASanat* 94, 2000, 32-42.
- Arslan 2002a M. Arslan, "I. Mithridates-Roma Savaşı: Rhodos ve Lykia'nın Durumuna Genel Bakış", S. Şahin - M. Adak (ed.), *Lykia İncelemeleri* 1 (2002) 115-128.
- Arslan 2002b M. Arslan, *Mithridates VI. Eupator ve Roma* (2002) (Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne sunulmuş Doktora Tezi; baskiya hazırlanıyor).
- Badian 1959 E. Badian, "Sulla's Cilician Command", *Athenaeum* 37, 1959, 279-303.
- Benndorf-Niemann O. Benndorf - G. Niemann, *Reisen in Lykien und Karien* (1884).
- Bernhardt 1972 R. Bernhardt, "Zwei Ehrenstatuen in Kaunos für L. Licinius Murena und seinen Sohn Gaius", B. Öğün (çev.), "Kaunos'ta L. Licinius Murena ve Oğlu Gaius Şerefine Dikilmiş İki Heykel", *AnadoluAraş* 17, 1972, 123-129.
- Berthold 1984 R. M. Berthold, *Rhodos in the Hellenistic Age* (1984).
- Broughton 1938 T. R. S. Broughton, *Roman Asia Minor, An Economic Survey of Ancient Rome* IV (1938).
- Bosch 1957 M. E. Bosch, *Pamphylia Tarihine Dair Tetkikler* (1957).
- Brunt 1971 P. A. Brunt, *Italian Man Power 225 B.C.-14 A.D* (1971).
- Casson 2002 L. Casson, *Antik Çağda Denizcilik ve Gemiler*, G. Ergin (çev.) (2002).
- Crawford 1996 M. H. Crawford, *Roman Statues I-II* (1996).
- Ferry 1977 J. L. Ferry, "Recherches sur la législation de Saturninus et de Glaucia", *Mélanges d'archéologie et d'histoire de l'Ecole française de Rome* 89.1, 1977, 619-660.
- Hall 1973 A. Hall, "New Light on the Capture of Isaura Vetus by P. Servilius Vatia", *SEG* 17, 1973, 568-571.
- Harris 1979 W. V. Harris, *War and Imperialism in Republican Rome 327-70 BC* (1979).
- Hassal 1974 M. Hassal - M. Crawford - J. Reynolds, "Rome and the Eastern Provinces at the End of the Second Century BC. The So-Called 'Piracy Law' and a New Inscription from Cnidos", *JRS* 64, 1974, 195-220.
- Hind 1994 J. G. F. Hind, "Mithridates", *CAH IX*, 1994, 129-161.
- I.v. Ilion P. Frisch, *Inschriften von Ilion*, I.K. 3 (1975).
- I.v. Perge S. Şahin, *Inschriften von Perge I*, I.K. 54 (1999).
- Jones 1971 A. H. M. Jones, *The Cities of the Eastern Roman Provinces*² (1971).
- Kallet-Marx 1995 R. M. Kallet-Marx, *Hegemony to Empire: The Development of the Roman Imperium in the East from 148 to 62 B.C.* (1995).
- Keaveney 1984 A. Keaveney, "Who were the Sullani?", *Klio* 66, 1984, 114-150.
- Keyser 1997 P. T. Keyser, "Sallust's Historiae, Dioskorides and the Sites of the Korykos Captured by P. Servilius Vatia", *Historia* 46, 1997, 64-79.
- Landels 1996 J. G. Landels, *Eski Yunan ve Roma'da Mühendislik*³, B. Bıçakçı (çev.) (1996).
- Magie 1950 D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century after Christ* I-II (1950).

- Marek 1995 C. Marek, "Der Lykische Bund, Rhodos, Kos und Mithridates: Basis mit Ehreninschrift für Krinolaos, Sohn des Artapates, von Patara", *Lykia* II, 1995, 9-19.
- Maróti 1970 E. Maróti, "Die Rolle der Seeräuber in der Zeit des Mithridatischen Krieges". In *Ricerche storiche ed economiche in memoria di Corrado Barbagallo*, a cura di Luigi de Rosa I (1970) 479-493.
- Maróti 1989 E. Maróti, "Der Feldzug des P. Servilius Vatia gegen die Seeräuber Südankaliens", *Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae* 32, 1989, 309-316.
- McGing 1986 B. C. McGing, *The Foreign Policy of Mithridates VI Eupator King of Pontus* (1989).
- Mommsen 1930 Th. Mommsen, *The History of Rome*³ I-IV. W. P. Dickson (çev.) (1930).
- Ormerod 1922 H. A. Ormerod, "The Campaigns of Servilius Isauricus Against the Pirates", *JRS* 12, 1922, 35-56.
- Ormerod 1997 H. A. Ormerod, *Piracy in the Ancient World*² (1997).
- Ögün 2001 B. Ögün - C. İşık, v.d. *Kaunos* (2001).
- Özsait 1982 M. Özsait, "Anadolu'da Hellenistik Dönem", *Anadolu Uygarlıkları* II (1982) 279-324.
- Peek 1978 W. Peek, "Orakel aus Dodona für den Piratenkönig Zeniketes", *ZPE* 30, 1978, 247-248.
- Pohl 1993 H. Pohl, *Die römische Politik und die Piraterie im östlichen Mittelmeer vom 3. bis zum 1. Jh. v. Chr.* (1993).
- Rauh 2000 N. K. Rauh et al., "Pirates in the Bay of Pamphylia: an Archaeological Inquiry", *BAR* 899, 2000, 151-180.
- Reddé 1986 M. Reddé, *Mare Nostrum* (1986).
- Rubinsohn 1993 W. Z. Rubinsohn, "Mithridates VI Eupator Dionysos and Rome's Conquest of the Hellenistic East", *MHR* VIII/1, 1993, 5-54.
- Shaw 1990 B. D. Shaw, "Bandit Highlands and Lowland Peace: The Mountains of Isauria-Cilicia", *JESHO* 33, 1990, 199-233; 237-270.
- Sherk 1969 R. K. Sherk, *Roman Documents from the East* (1969).
- Sherk 1984 R. K. Sherk, *Rome and the Greek East to the Death of Augustus* (1984).
- Sherwin-White 1976 A. N. Sherwin-White, "Rome, Pamphylia and Cilicia", *JRS* 66, 1976, 1-14.
- Sherwin-White 1984 A. N. Sherwin-White, *Roman Foreign Policy in the East, 168 B.C. to A.D. 1* (1984).
- Sherwin-White 1994 A. N. Sherwin-White, "Lucullus, Pompey and the East", *CAH* 9, 1994, 229-265.
- Souza 1999 P. de Souza, *Piracy in the Graeco-Roman World* (1999).
- Starr 2000 C. G. Starr, *Antik Çağda Deniz Gücü*. G. Ergin (çev.) (2000).
- Syme 1939 R. Syme, "Observations on the Province Cilicia", bk.: W. M. Calder - J. Keil (ed.), *Anatolian Studies Presented to William Hepburn Buckler* (1939) 299-332.
- Şahin 1999 S. Şahin, *Die Inschriften von Perge I, I.K. 54* (1999).
- Takmer 2002 B. Takmer, "Lykia Orografiyesi", bk.: S. Şahin - M. Adak (ed.), *Lykia İncelemeleri* 1 (2002) 33-51.
- Taylor-West 1928 L. R. Taylor - A. B. West, "Latin Elegiacs from Corinth", *AJA* 32, 1928, 9-22.
- Treuber 1887 O. Treuber, *Geschichte der Lykier* (1887).

B. Antik Eser Edisyonları

- Amm. Marc. Ammianus Marcellinus, *Rerum Gestarum, Libri*. J. C. Rolfe (çev.), *Ammianus Marcellinus I-III* (1935-1939).
- App. Appianus, *Rhomaika*. H. White (çev.), *Appian's Roman History I-IV* (1912-1913).

civ.	Bella civilia
Mithr.	Mithridateios
Sic.	Sicelica fragmenta. P. Viereck - A. G. Roos - E. Gabba (çev.), Appiani historia Romana I (1939).
Syr.	Syriake
Ascon. pro Corn.	Q. Asconius Pedianus, Pro Cornelio. A. C. Clark (çev.), Q. Asconii Pediani Orationum Ciceronis Quinque Enarratio (1907).
Cic. Att.	Cicero, Epistulae ad Atticum. E. O. Windest (çev.), Letters to Atticus I-III (1960-1962).
Cic. Fam.	Cicero, Epistulae ad Familiares. W. G. Williams (çev.), Letters to his Friends (1927).
Cic. In Q. Caec.	Cicero, Divinatio in Q. Caecilium. W. Peterson (çev.), Divinatio in Q. Caecilium (1917).
Cic. ad Q. fr.	Cicero, Epistulae ad Quintum fratrem, H. Kasten (ed.), Briefe an Bruder Quintus, an Brutus, Brieffragmente und die Denkschrift über die Bewerbung (1976).
Cic. leg. agr.	Cicero, De Lege agraria I-III. J. H. Freese (çev.), The Speeches (1930).
Cic. leg. Man.	Cicero, Oratio de Imperio Cn. Pompei, or Pro Manilia. H. G. Hodge (çev.), The Speech on the Appointment of Gnaeus Pompeius (1927).
Cic. Mur.	Cicero, Oratio pro L. Murena
Cicero, Oratio. L. E. Lord (çev.), The Speech in Defence of Lucius Murena (1937).	
Cic. Off.	M. Tullius Cicero, de Officiis. C. Atzert (çev.), De Officiis M. Tulli Ciceronis Scripta Quae Manserunt Omnia. Fasc. 48 (1932).
Cic. de Or.	Cicero, De Oratore. H. Rackham (çev.), De Oratore (çev.), (1959-1960).
Cic. Rab. Post.	Cicero, Pro Rabirio Postumo. A. C. Clark (çev.), Orationes (1909).
Cic. Verr.	Cicero, In Verrem. L. H. G. Greenwood (çev.), The Verrine Orations I-II (1959-1960).
Cass. Dio.	Cassius Dio, Rhomaika. E. Carry (çev.), Roman History (1914-1927).
Diod.	Diodorus Siculus, Bibliotheka Historike. R. M. Geer (çev.), Diodorus of Sicily (1947).
Eutr.	Eutropius, Breviarium ab urbe condita. C. B. Baumger (çev.), Eutropii breviarum historiae romanae (Aditionem primam curasit) (1883).
Fest. Brev.	Festus, Rufius, Breviarium historiae Romanae. H. Dietsch (çev.), Sexti Rufi Breviarium rerum gestarum populi Romani (Leipzig, 1868).
FGrH	F. Jacoby (ed.), Die fragmenta der griechischen Historiker (1923-1958).
Flor. epit.	Annius Florus, L. Annaei Flori Epitoma De Tito Livio Bellorum Omnium Annorum DCC Libri II. E. S. Foster (çev.), Lucius Annaeus Florus The Two Books of the Epitome, Extracted from Titus Livius, of All the Wars of Seven Hundred Years (1929).
Frontin. strat.	Sextus Iulius Frontinus, Strategematon. C. E. Ennett (çev.), The Strategems and the Aqueducts of Rome (1925).
Ioseph. Ant. Iud.	Iosephus Historicus, Antiquitates Iudaicae. H. Thackeray (çev.), The Jewish Antiquities IV-IX (1930-1939).
Ioseph. Bell. Iud.	Iosephus Historicus, Bellum Iudaicum. H. Thackeray (çev.), The Jewish War II-III 1927-1928.
Iust.	Marcus Iulianus Iustinus, M. Iuliani Iustini Epitoma Historiarum Philippicarum Pompei Trogi. J. C. Yardley (çev.), Epitome of the Philippic history of Pompeus Trogus (1994).

- M. Ivniani Ivstini. Epitoma Historiarvm Philippicarvm Pompei Trogi. Accedvnt Prolongi in Pompeivm Trogym, O. Seel (ed.) 1972.
- Licin. ann. C. Licinius Macer, Grani Liciniani Reliquiae. N. Crinity (ed.) (1981).
- Liv. Livius, Ab Urbe Condita. B. O. Foster (çev.), Livy, From the founding of the city I-XIII (1919-1951); S. Şenbark (çev.), Roma Tarihi: Şehrin Kuruluşundan İtibaren (1992).
- perioch. Ab urbe condita librorum periochae.
- Lucr. T. Lucretius, De Rerum Natura Libri, J. Martin (ed.), De Rerum Natura Libri Sex (1969); T. Uyar (çev.), Evrenin Yapısı (1974).
- Memnon. Memnon, C. Müller (çev.), FHG III 536 (1853).
- Obseq. Prodig. Julius Obsequens, A book of Prodigies after the 505 TH Year Rome. A. C. Schlesinger (çev.) (1967).
- Oros. hist. Orosius, Historiarum adversus paganos libri VII. I. W. Raymond (çev.), Seven Books of History Against the Pagans (1936).
- Paus. Pausanias, Periegesis tes Hellados. W. H. Jones (çev.), Pausanian Description of Greece I-V (1918-1935).
- Plin. nat. Plinius Caecilius Secundus, Naturalis Historia. H. R. Rackham - W. H. S. Jones - D. E. Eichholz, Pliny, (çev.), Natural History I-X (1938-1971).
- Plut. Plutarkhos, Bioi Paralleloi. B. Perrin (çev.), Plutarch's Lives I-XI (1959).
- Ant. Antonius
- Caes. Caesar
- Luc. Lucullus
- Pomp. Pompeius
- Sert. Sertorius
- Sulla. Sulla
- Tib. Gracch. Tiberius Gracchus
- Polyain. Strat. Polyainos, Strategemata. P. Krentz - E. L. Wheeler (çev.), Stratagems of War I-II (1994).
- Polyb. Polybios, Historiae. W. R. Paton (çev.), The Histories (1922).
- Ptol. geogr. Claudius Ptolemaios, Geographika Hyphegesis, C. F. A. Nobbe (ed.), Claudius Ptolemaius Geographia (1845).
- Sall. Hist. Sallustius, Historiae. J. C. Rolfe (çev.), Sallust (1965).
- Strab. Strabon, Geographika. H. L. Jones (çev.), The Geography of Strabo I-VIII (1917-1932); A. Pekman (çev.), Antik Anadolu Coğrafyası (1987).
- Suet. Suetonius, De Vitae Caesarum, J. C. Rolfe (ed.), The Lives of the Caesars I-II (1951)
- Iul. Divius Iulius
- Tac. ann. Tacitus, Annales. J. Jackson (çev.), The Annals (1931-1937).
- Val. Max. Valerius Maximus, Facta et dicta memorabilia absoluti, ambusiti, damnati, externi. C. Halm (çev.), Factorum et dictorum memorabilium libri novem. Iulii paridis et Ianuari nepotiani epit. Adiectatis (1865); W. M. Bloomer (çev.), Valerius Maximus and the rhetoric of the new nobility (1992); R. Combes (çev.), Faits et dits memorables. I. Livres I-III (1995).
- Vell. Velleius Paterculus, Historia Romana. F. Shipley (çev.), Roman History (1924).

Summary

Piracy along the coasts of Lycia, Pamphylia and Cilicia Tracheia from 188 BC to 67 BC: Reasons and Consequences

The purpose of this paper is to discuss why piracy grew along the coasts of Lycia, Pamphylia and Cilicia Tracheia during the second century BC onwards and what kinds of measures were taken by the Romans during the first century BC in order to gain control of the southern Anatolian coast.

After the peace of Apameia in 188 BC, the status of the Hellenistic Kingdoms changed. The Seleucid Kingdom was compelled to give up its claim to the northern range of the Taurus Mountains and its navy was reduced in the Eastern Mediterranean. This was the primary factor for the rise of piracy along the southern coast of Asia Minor.

Another factor was the fact that the Rhodians, who up until the battle of Pydna had taken effective measures to suppress piracy in the Eastern Mediterranean, had their economy severely damaged when the Roman senate cut their privileges, making Delos a free port and liberating several cities of the Peraia. After 168 BC, therefore, the Rhodians no longer had the resources to fight against the pirates.

The political chaos that followed as the rival Syrian kings fought each other, combined with the incompetence of the Seleucid rulers, made it easy for pirates to take control over stretches of land along the southern coast of Anatolia, mainly from Rough Cilicia to Phamphylia and Eastern Lycia.

The sea trade route from Syria to the Aegean and the western Mediterranean, which ran along this coast, created plenty of opportunities for piracy. Initially the pirates sailed out in small boats, harassing passing merchant shipping. Eventually they became more numerous and navigated larger ships, and organised themselves under leaders mentioned as ‘tyrants’ or ‘kings’, some of whom were notorious and were powerful enough to leave their mark in the historical record. Soon the pirates raided the rich cities of the Syrian and Phoenician coastline, as well as the trade ships going to the Aegean.

During the second half of the second century BC neither the enemies of the Seleucids, principally the Ptolemaic kings of Egypt and Cyprus, nor the Rhodians did much to hinder this development, as they saw it as a means of weakening their respective rivals. Until the end of the second century BC the Romans did not consider themselves responsible for the general security of the region either. Busyng themselves with a civil war at this period, they were unable to control these developments in Anatolia.

Consequently, the pirates steadily increased in numbers and made a profit from both piracy and trafficking in slaves, the latter of which proved to be most lucrative. Slave markets like Side, Crete, Rhodes and Delos willingly assisted the pirates in this business.

By the end of the 2nd century BC piracy had become so widespread that the Romans finally took action. Marcus Antonius lead a military campaign in ca. 102 BC, and as that proved ineffective, Rome issued a Senatus consultum against piracy around 101-99 BC, declaring the pirates enemies of the people, the friends and allies of Rome. Rome, however, still could not eliminate the pirates in Southern Anatolia and during the three Mithridatic Wars between 90 and 63 BC they continually faced forces of pirates who took the side of Mithridates Eupator.

Publius Servilius Vatia, proconsul of Cilicia, carried out several campaigns against the pirates in the years 78-74 BC. Through his campaigns Servilius ended up controlling the strategically important regions of Lycia, Pamphylia and parts of Cilicia Tracheia. Still, the menace of the pirates worsened; high-ranking Romans were victims of piracy, islands and cities were either abandoned from fear of the pirates, or had been taken over by them. Numerous cities and islands, such as Cnidus, Colophon, Samos and Delos, had been sacked. The power of the pirates was felt all over the Mediterranean. It was impossible to sail anywhere - trade came to a standstill.

The tribune Aulus Gabinius, therefore, proposed a law in 67 BC to clear the seas of piracy. Gnaeus Pompeius Magnus was appointed commander for three years with supreme command over all of the Mediterranean as well as all its coastlines to a distance of 80 km inland, in order to suppress piracy in the Mediterranean once and for all. This he managed to do in an impressively short period of time, due to great military skill and tactics. A large part of his success stemmed from the fact that pirates who surrendered were offered land to begin a new life as farmers and thus had no incentive to return to the sea.